

Pol ndê bapia tên lau Rom-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc tên lau sêkên whin-nga nan sêndöc malac atu Rom. In to tên ndoc in mbo malac Korin, ma kên tên awê dan ñaê Pibi (16:2) bu kôc sa ndi ma kên tên lau malac Rom-nga. Pol tac whin bu ndic lau Rom-nga kêsi, ma in to bapia dindéc mun, bu whê mêtê nan in gêm, nan ñahu sa.

Lau ñatô gauc gêm bu Pol to 1:18-32 hêganôn lau gameñ apa-nga, ma in to 2:1-29 hêganôn in dau ndê lau Israel-nga. In tôc yêc awê bu yac lau hoñ dakôm sac, ma tu yac neñ sac-nga, dec yac hoñ dawêkain señ dambac ndu-nga. Magoc Anötö kêmasañ lêt bu suc lau nom-nga si sac kwi, ma asa nan bu kên whin gêt atu nan Yisu Kilisi kôm tu yac-nga, nan Anötö sam in bu ñamalac gitên.

Ma Pol bu whê sa bu Anötö sam yac bu lau gitên ñambwa dom, magoc in kên Ñalau Dabuñ tên yac tu bu kôm yac dati lau wakuc nan dajan wambu Anötö, ma dasa neñ lêt gitên ti dabuñ. Bocdinañ Pol to yom pi lêt ñayham tu dasa-nga, ma dapin daun dôn ma dahu mêtê sac sin. Yêc lôcwha (sapta) 9-11 Pol tôc asê bu in ñalôm ñawapac pi in dau ndê lau Israel-nga nan sêkên whin dom, ma in tac whin ñandô bu sêkên whin Yisu.

Pol gic hu ndê yom têt lau Rom-nga

¹ Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ngac akiñ, gato bapia dindéc. Anötö kêgalêm aô sa gati in ndê †apospel, ma kêyalin aô sa bu wahoc in ndê ñawaê ñayham asê. ² Ñawaê ñayham dau Anötö kêmatin tidôn mun su, ma in ndê propet sêhoc asê, ma sêto sip Buku Dabuñ. ³⁻⁴ Ma yom dau hêganôn in ndê Atu Yisu Kilisi, yac neñ Pômdau. In ti ñamalac nañ sa akêñ Kiñ Dawid ndê toñ. Ma tiñambu Anötö un in sa akêñ lau batê-nga ña Ñalau Dabuñ ndê ñaclai, dec tôc asê tiawê bu in Anötö Atu. ⁵ Ma Yisu Kilisi dau kêyalin yac sa ma kêmwasiñ yac bu ati aposel tu in ndê ñaê-nga, dec kêkin yac bu angalêm lau sa yêc gameñ hoñ bu s êkêñ whin in, ma tu dinañ-nga dec dança wambu in ndê yom. ⁶ Ma galem dau têt mac lau Rom-nga bu ati Yisu Kilisi ndê lau bocdinañ.

⁷ Aô gato bapia dindéc têt mac lau Rom-nga hoñ nañ Anötö tac whin mac, ma kêgalêm mac sa ati in ndê lau dabuñ. Mwasin ti yom malô têt mac hoñ akêñ Damañ Anötö, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gauc gêm bu ndic lau Rom-nga kêsi

⁸ Gêñ ñamata-nga aô wasôm têt mac bu tôm bêc hoñ, aô gateñ mbec tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, ma gam dançe aneñ Anötö tu mac hoñ-nga. Ñahu bu yêc gameñ hoñ lau sêngô mac nem akêñ whin ñawaê. ⁹ Ma Anötö nañ aô gam akiñ ti aneñ ñalôm sambuc, ma gahoc in Atu ndê ñawaê ñayham asê, nañ kêyalê bu yomandô aô gauc gêm mac ñapan, ¹⁰ têt têt hoñ nañ gateñ mbec.

Ŋasawa baliŋ su, aö atac whiŋ bu wandic mac kêsî, ma kwahic dec aö gateŋ mbec têtŋ Anötö bu lic aö neŋ gauc dinaŋ ŋayham, ma léc gatam su têtŋ aö bu watêtŋ mac waloc. ¹¹ Bu aö atac whiŋ ŋandô bu walic mac, tu bu wakêtŋ Ŋalau Dabuŋ ndê mwasinŋ ŋatô lom mac bu puc mac dôŋ. ¹² Ma têtŋ ndoc yac dambo dawhiŋ dauŋ, naŋ mac nem akêtŋ whiŋ ma aö neŋ gakêtŋ whiŋ, oc piŋ yac hoŋ dôŋ bu dalhac ŋaŋga.

¹³ O asidôwai, aö atac whiŋ bu mac anyalê bu têtŋ daêsam aö gauc gêm bu watêtŋ mac waloc, magoc gêtŋ daêsam kalhac aö ahuc e meŋ têtŋ kwahic dec. Aö gam mêtê yêc lau apa si gameŋ ŋatô, ma aneŋ gwelenŋ dau gêm ŋandô su. Boc-dinaŋ aö gauc gêm bu wakôm gwelenŋ kainŋ tigeŋ wawhiŋ mac e gwelenŋ dau ŋandô sa yêc mac-ŋga whiŋ. ¹⁴ Gwelenŋ dau gic aö ŋawaê bu wanem mêtê lau Grik ti lau naŋ lau Grik dom, ma lau ti gauc ma lau gauc mba sêwhiŋ. ¹⁵ Tu dinaŋ-ŋga dec aö neŋ ŋalôm kac aö bu wanem mêtê mac lau Rom-ŋga awhiŋ.

Anötö ndê ŋawaê ŋayham ti ŋaclai

¹⁶ Bu aö mayan tu Anötö ndê ŋawaê ŋayham-ŋga dom. Ŋahu bu Anötö ndê ŋaclai yêc yom dau, bu nem lau naŋ bu sêkêtŋ whiŋ, naŋ si. Inŋ gic bata têtŋ lau Israel-ŋga muŋ, ma têtŋ lau naŋ lau Israel dom, naŋ tiŋambu. ¹⁷ Ŋawaê ŋayham dau ndê ŋaclai yêc bu nem lau si, ŋahu bu ŋawaê dau tôc lêtŋ naŋ Anötö kêtŋ bu ŋamalac sêti lau gitêtŋ, naŋ asê. Lêtŋ dau lêtŋ dakêtŋ whiŋ-ŋga, ma ŋalêtŋ danŋ mba. Tôm yom naŋ propet akwa danŋ to yêc bocdec bu:

Lau gitêŋ oc sêndöc tali tu si sêkêŋ whiŋ-ŋga.
[Hab 2:4]

Namalac hoŋ sêkôm giso

¹⁸ Anötö naŋ ndöc undambê, kwahic dec töt inŋ ndê ŋalôm asê têtŋ yac.* Inŋ tac ŋandê têtŋ lau naŋ sêpuc dômbwê inŋ, ma sêkôm mêtê sac. Ŋac si mêtê sac kêtŋwinŋ yom ŋandô dôŋ. ¹⁹ Gitôm bu lau nom-ŋga sêŋyalê yom ŋandô pi Anötö, bu gêtŋ naŋ inŋ kôm, naŋ whê inŋ sa tiawê têtŋ ŋac su. ²⁰ Lau daŋ sêlic Anötö su dom, yomandô! Tigeŋ têtŋ ndoc inŋ kêtŋ undambê ti nom e meŋ têtŋ kwahic dec, naŋ sêlic gêtŋ hoŋ naŋ inŋ kêtŋ. Ma gêtŋ dau whê inŋ ndê ŋahu sa ma töt inŋ ndê ŋaclai atu naŋ yêc titêm-titêm, naŋ asê tiawê. Tu dinaŋ-ŋga dec ŋamalac daŋ oc töt dom bu pa dau ma sôm bu inŋ gêm gauc Anötö. ²¹ Lau nom-ŋga sêŋyalê bu Anötö dê mbo, magoc sêtoc inŋ sa ti ŋac si Anötö, ma sem daŋge inŋ tu gêtŋ daŋ-ŋga dom. Ŋac sêhê gauc pi yom ŋambwa-ŋambwa daêsam e ŋasec kôm ŋac si ŋalôm ahuc. ²² Ŋac sêtoc dau sa bu ŋac lau ti gauc, magoc ŋac lau gauc mbasi. ²³ Ŋac sêtec bu sênem akiŋ Anötö naŋ mbo titêm-titêm, magoc sem akiŋ gêtŋ naŋ gic waê bu niŋga. Ŋac sêhu Anötö ti ndê ŋawasi atu siŋ, ma sem akiŋ gwam naŋ ŋac dau sêmasaŋ sem ŋamalac aŋgô, mbac aŋgô, bôc aŋgô, ma mboc aŋgô.

---

* **1:18** Têtŋ ndoc Yisu mbac ndu pi a gicso dau, naŋ töt asê bu Anötö tac ŋandê tu ŋamalac si sac-ŋga. Magoc tu Yisu hôt ŋandê dau ô lau nom-ŋga su, dec töt asê bu inŋ tac whiŋ lau nom-ŋga hoŋ ma tec bu daŋ niŋga. Alic Rom 2:4; 3:26; 8:3; ma Jon 3:16.

24 Tu dinaŋ-ŋga dec Anötö hu ɲac siŋ bu sêkôm mêtê ɲalôm ɲagalac-ŋga tôm si atac whiŋ. Ma sêkôm mêtê ɲadômbwi pi dau ɲamlic gitôm gêŋ ɲambwa-ŋga. 25 ɲac sêpuc dômbwê Anötö ndê yom ɲandô, ma yom tasan gêm ɲac si ɲalôm ahuc. ɲac sêtec bu sênem akiŋ Anötö naŋ kêŋ gêŋ hoŋ, ma sêhu iŋ siŋ ma sem akiŋ gêŋ naŋ iŋ kêŋ. Magoc iŋ gêŋ hoŋ ɲadau, ma ɲayham bu yac tampiŋ iŋ tôm bêc hoŋ. Yomandô!

26 Tu ɲamalac si giso-ŋga, dec Anötö hu ɲac siŋ bu sêkôm gêŋ mayan-ŋga tôm ɲac si ɲalôm ɲagalac kêgilí ɲac. ɲac si lauwhê sêhu lauwhê ti ɲgac si lêŋ solop sêmbo sêwhiŋ daun-ŋga siŋ, ma sêsa lêŋ so. 27 Ma ɲalêŋ tigen launɲac sêhu lauwhê ti ɲgac si lêŋ solop siŋ ma mêtê atac ɲagalac pi dandi-ŋga gêm ɲac ahuc sambuc. Launɲac sêkôm mêtê mayan-ŋga sêwhiŋ launɲac, ma tu dinaŋ-ŋga sêtap ɲagêyô naŋ gic mêtê sac kaiŋ dinaŋ ɲawaê, naŋ sa yêc dau si ɲamlic.

28 ɲamalac sêlic ɲayham bu s êpuc dômbwê Anötö, ma tu dinaŋ-ŋga iŋ hu ɲac siŋ e ɲac si gauc timboloc, ma sêkôm mêtê naŋ gic ɲamalac ɲawaê dom. 29 Mêtê sac tidau-tidau gêm ɲac si ɲalôm ahuc. ɲac sêkôm mêtê gitôm mêtê wec ma mêtê mayan-ŋga, ɲac tagatu gêŋ, ɲac sêlic lau ɲatô sac, sic ɲamalac ndu, sêŋgalôm lau, sêkôm gêŋ daésam bu sêtim lau ma sênsau ɲac, ma sêsec lau. 30 ɲac sêŋgôliŋ yom pi lau, atac tec Anötö, ma sêpu lau ɲatô. Sêpo dau ti sêtoc dau sa, sêkôc gauc pi lêŋ sac ɲapaŋ, ma ɲac daŋgapêc ɲawahô têŋ dinda ti dambai.

³¹ Nac lau gauc mbasi-nga, ma yom bocke nan sêsôm, nan sêkôm nandô sa dom. Nac lau nâlôm nãdandi-nga nan atac tec lau ma tawalô nac dom. ³² Lau sac dau sênyalê bu Anötö sôm tidôn su bu lau nan sêkôm mêtê sac kaij bocdinaj, oc sêmbac ndu. Tigenj nac sêkôm sac sêsinj su enj. Ma gêj dañ whinj bocdec bu, lau nãtô nan sêkôm mêtê sac tôm nac dau sêkôm, nan sêlic nac nãjham.

2

Anötö ndê lêj êmatôc lau-nga

¹⁻³ Yac tanjalê bu têj ndoc Anötö êmatôc lau nan sêkôm sac kaij dinañ, dec inj oc êmatôc nac êñkuc yom nãdô pi nac. Bocdinañ dec am asa nan kêgôlij yom pi lau nãtô, ma sam nac bu lau sêkôm sac-nga, nan êmyalê bu am kêgôlij yom pi daôm whinj, bu am nãmalac kôm sac-nga whinj. Ma am oc tôm dom bu êmasañ yom têj Anötö tu daôm nem sac-nga ma lhö su inj ndê matôc. ⁴ Am ngô su nan! Anötö tawalô yac ndu andô, dec kôc ndê nâlôm dôñ ma kêmatôc yac nãgahô dom. Am gêlic inj ndê lêj dinañ bu gêj nãmbwa, a? Bocke? Am kêyalê dom bu Anötö kôm gêj dinañ tu bu kêj nãsawa têj yac bu danem dauñ kwi-nga, a? ⁵ Magoc am nem nâlôm nãdandi ma am tec bu nem daôm kwi. Tu dinañ-nga am daôm gic Anötö ndê atac nãdê sa tu daôm-nga, ma oc yêc tôm bêc nãmbu-nga nan Anötö dau oc tôc inj ndê matôc gitêj ma inj ndê atac nãdê asê. ⁶ Têj bêc dinañ, inj oc kêj nãgêyô têj lau honj êñkuc nac tigenj-tigenj si

mêtê. ⁷ Lau naŋ sêsap mêtê ŋayham dôn ŋapaŋ ma takwê bu sêtap Anötö ndê mwasiŋ sêndöc tali ŋapaŋ-ŋga ma ŋawasi ti waê atu sa, naŋ Anötö oc kênŋ ŋac sêndöc tali ŋapaŋ. ⁸ Magoc lau naŋ sêkôm gêŋ hoŋ tu sêpo dau sa-ŋga, ma sêtec yom ŋandô ma sêsap mêtê sac dôn, naŋ oc sêtap Anötö ndê atac ŋandê sa. ⁹⁻¹⁰ Aêc! Lau hoŋ naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ oc sêtap ŋawapac ti ŋasac sa. Tigeŋ lau naŋ sêkôm mêtê ŋayham, naŋ oc sêtap ŋawasi ti waê ŋayham ma yom malô sa. Oc ŋandô sa pi lau Israel-ŋga sêmun, goc lau naŋ lau Israel dom, naŋ sêŋkuc. ¹¹ Bu têtŋ ndoc Anötö oc êŋsahê lau pi ŋac si mêtê, naŋ iŋ oc toc lau toŋ daŋ sa hôc gêlêc lau toŋ daŋ dom. ¹² Bu lau hoŋ naŋ sêkôm sac, naŋ oc sêtap Anötö ndê matôc sa. Lau naŋ lau Israel-ŋga dom, naŋ sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, naŋ oc sêtap matôc sa tu yomsu-ŋga dom, ŋac dau si giso oc tiŋ ŋac su. Ma lau Israel-ŋga naŋ sêkôc Moses ndê yomsu sa, ma sêkôm mêtê sac, naŋ oc sêtap Anötö ndê matôc sa êŋkuc yomsu dau. ¹³ Bu Anötö oc sam ŋamalac daŋ bu ŋamalac gitêŋ tu iŋ ŋgô yomsu-ŋga ŋambwa lec dom. Tigeŋ ŋamalac naŋ sôc yomsu dau ŋapu ma daŋga wambu ŋapep eŋ, naŋ Anötö oc sam iŋ bu ŋamalac gitêŋ.*

¹⁴ Magoc lau naŋ lau Israel dom, naŋ sêkôc Anötö ndê yomsu sa dom, naŋ ŋalêŋ bocke? Ŋac bu sêkôm mêtê ŋayham naŋ tôm yomsu whê sa, dec tôc asê bu ŋac dau si yomsu yêc bocdinaŋ.

---

* **2:13** Tiŋambu Pol tôc asê tiawê bu ŋamalac daŋ oc tôm dom bu êŋkuc yomsu hoŋ timala e Anötö lic iŋ bu ŋamalac gitêŋ - alic Rom 3:20, 23.

¹⁵ Ma tôc asê bu lêŋ gitêŋ tôm yomsu whê sa têtŋ yac, naŋ yêc ŋac si ŋalôm. Ma ŋac dau sêtôm bu sêŋsahê si lêŋ ma sêŋyalê yêc ŋac si ŋalôm, mêtê bocke naŋ sêkôm solop, ma mêtê bocke naŋ sêkôm so. ¹⁶ Yom hoŋ dindéc ŋahu oc tiawê têtŋ bêc naŋ Anötö oc kêŋ Yisu Kilisi êŋsahê lau hoŋ, êŋkuc ŋac si yom naŋ yêc siŋ dau yêc ŋac si ŋalôm. Nawaê ŋayham naŋ aô gahoc asê, naŋ whê gêtŋ hoŋ dinaŋ sa.

Lau Israel-ŋga ma Moses ndê yomsu

¹⁷ Mac lau naŋ ambo gameŋ bocke, ma asam daôm bu lau Israel-ŋga, aŋgô su naŋ. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu mac akôc Moses ndê yomsu su-ŋga, a? Mac atoc daôm sa bu mac ati Anötö ndê lau, a? ¹⁸ Bocke? Mac aŋyalê lêŋ naŋ Anötö tac whiŋ, ma gauc gêm bu mac ahôc gêlêc lau ŋatô tu mac aŋyalê yomsu-ŋga, a? ¹⁹⁻²⁰ Mac gauc gêm bu yomsu whê mac nem gauc sa pi yom ŋandô, dec tac whiŋ bu andôhônŋ lau wakuc ti lau gauc mba, a? Mac bu awê lau naŋ tandô pec, me alic daôm gitôm ya ŋawê bu pô lau naŋ sêmbo ŋasec ŋalôm, a? ²¹ Mac andôhônŋ lau ŋatô, ma bocke dec andôhônŋ daôm dom? Mac am mêtê lau bu sênem kaŋ gêtŋ dom. Mac daôm akôm, me mba? ²² Mac asôm têtŋ lau bu sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga dom, ma mac daôm? Mac atac tec gwam, magoc têtŋ ŋatô mac asôc lôm naŋ lau sem akiŋ gwam sêmbo, ma am kaŋ gêtŋ, me mba? ²³ Mac atoc daôm sa tu akôc yomsu su-ŋga, magoc têtŋ ndoc mac aŋgili yomsu, dec mac akôm Anötö ndê waê tisac. ²⁴ Tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm:

Lau gameŋ apa-ŋga sêpu Anötö ndê ñaê tu mac nem lêŋ sac-ŋga. *[Ais 52:5]*

²⁵ Am ŋgac naŋ sêsê am nem ñamlic ñatô su kêkuc lau Israel-ŋga si †pwac, naŋ ŋgô. Am bu daŋam wambu yomsu hoŋ, dec gêŋ naŋ sêkôm têtŋ am ñamlic, naŋ gêŋ ti ñahu ñayham. Magoc am bu êmgilì yomsu, dec gêŋ naŋ sêkôm têtŋ am, oc nditôm gêŋ ñambwa. Yêc Anötö aŋgô-ŋga am oc tôm ŋgac †gameŋ apa-ŋga naŋ sêsê in ñamlic ñatô su dom. ²⁶ Ma lau naŋ sêsê ñac si ñamlic ñatô su dom, magoc sêkôm mêtê ñayham tôm yomsu whê sa, naŋ Anötö oc lic ñac gitôm lau naŋ sêsê ñac si ñamlic ñatô su. ²⁷ Ma ŋgac naŋ sêsê in dom, magoc kôm gêŋ naŋ kêkuc yomsu, naŋ oc puc am nem giso asê. Ñahu bu am daôm kôc yomsu su, ma kêkuc pwac sêsê ñamlic-ŋga, magoc am ŋgac êŋgilì yomsu-ŋga.

²⁸ Lau si ñahu sêti lau Israel-ŋga ñandô sip gêŋ ñamlic-ŋga dom. Ma pwac sêsê ñamlic-ŋga naŋ ñahu andô hêganôŋ gêŋ naŋ sêkôm têtŋ ñamlic, naŋ dom. ²⁹ Mba! Lau naŋ sêmasaŋ si ñalôm ñapep yêc Anötö aŋgô-ŋga, naŋ sêti lau Israel-ŋga ñandô. Ma pwac sêsê ñamlic-ŋga ña-ñahu andô, naŋ yomsu naŋ sêto sip bapia, naŋ oc tôm dom bu kôm ñandô sa. Magoc gwelenŋ naŋ Ñalau kôm mbo ñamalac si ñalôm, naŋ kôm pwac dau ña-ñahu andô ñandô sa. Ñamalac kainŋ dinaŋ hêgo dau bu tap ndê waê sa yêc lau nom-ŋga dom, tigenŋ in tap waê sa yêc Anötö dau.

3

Mêtê sac oc tôm dom bu nem ñandô ñayham

¹ Bocdinaŋ lau Israel-ŋga sêtap mwasiŋ bocke sa tu sêti lau Israel-ŋga, naŋ hôc gêlêc lau ŋatô si mwasiŋ su? Ma ŋac si pwac sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga oc nem ŋac sa ŋalêŋ bocke? ² Anŋô! Lau Israel-ŋga sêtap mwasiŋ tidau-tidau sa. Gêŋ ŋamata-ŋga ŋac lau dau dinaŋ Anötö kêŋ iŋ ndê yom sip ŋac apai amba.

³ Magoc lau Israel-ŋga ŋatô bu sêkêŋ whiŋ Anötö dom, dec mac gauc gêm bocke? Tu ŋac si sêkêŋ whiŋ dom-ŋga, dec Anötö oc hu yom naŋ iŋ gic bata su, naŋ siŋ, me? ⁴ Mba andô! Tôm bu ŋamalac hoŋ sêti lau sêŋsau tasan-ŋga, magoc Anötö oc tôm dom bu seŋ yom daŋ naŋ iŋ kêmatiŋ tidôŋ, naŋ su. Tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm:

Yom hoŋ naŋ am sôm, naŋ oc sêlic bu yom ŋandô eŋ.

Ma lau bu sêŋsahê am, dec oc tôm dom bu sêtap am nem giso daŋ sa. *[BW 51:4]*

⁵ Lau ŋatô gauc gêm gauc ŋambwa ma sêsôm yom bocdec bu, “Yac neŋ lêŋ sac-ŋga tôc Anötö ndê lêŋ gitêŋ asê yêc awê, dec tu sake-ŋga iŋ atac ŋandê têŋ yac? Iŋ bu kêŋ ŋagêyô têŋ yac, dec oc solop dom.” ⁶ Gauc dinaŋ iŋ so sambuc! Bu bocdinaŋ, goc Anötö oc êmatôc lau nom-ŋga ŋalêŋ nde? ⁷ Ma lau ŋatô sêsôm, “Aneŋ yom tasan tôc Anötö ndê yom ŋandô asê tiawê e lau sêhoc iŋ ndê waê asê ŋapaŋ. Bocdinaŋ tu sake-ŋga iŋ gêlic aô gitôm ŋac sac daŋ ma kic aneŋ yom bu watap matôc sa?” ⁸ Oyaê, anŋô su naŋ! Yom bu bocdinaŋ, dec gitôm bu dasôm, “Yac dakôm sac tu bu sac nem ŋandô ŋayham-

nga.” Magoc bocdinaŋ dom. Lau ŋatô sêŋsau ma sêŋgôlin yom pi yac lau aposel ma sêsôm bu yom ŋalhô dinaŋ sa yac whaŋsuŋ. Oc sêtap ŋagêyô sac sa tu ŋac si yom tasanŋ dinaŋ-ŋga.

Ŋamalac gitêŋ daŋ mbo dom

⁹ Bocke, yac lau Israel-ŋga mba lêŋ naŋ asa ambo Anötö anŋô-ŋga, naŋ hóc gêlêc lau ŋatô si su, me? Mba andô! Tôm yac asôm su bocdec bu, lau Israel-ŋga ma lau apa hoŋ sêmbo sac ŋa-ŋaclai ŋapu. ¹⁰ Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Ŋamalac gitêŋ daŋ mbo dom andô. ¹¹ Ma ŋamalac daŋ kêyalê Anötö, me kôm mwasac tu bu ti inŋ ndê gêŋ-ŋga lec dom. ¹² Lau hoŋ sêpuc dômbwê Anötö e sêti gêŋ ŋapopoc-ŋga. Ŋamalac gitêŋ daŋ mbo dom. Mba andô! *[BW 14:1-3; 53:1-3; Ekl 7:20]*

¹³ Ŋac si whasuŋ sac sambuc, gitôm gêŋ batê naŋ sêŋsuhuŋ si dom, ma ŋasu pôm gameŋ kwi. Ma ŋac lau sêsôm yom tasanŋ-ŋga. Yom naŋ sa ŋac tókwa, naŋ gitôm mboc ŋamalic sac. *[BW 5:9; 140:3]*

¹⁴ Ŋac sêpucbo lau ŋawahô, ma yom ŋamakic gêm ŋac si whasuŋ ahuc. *[BW 10:7]*

¹⁵ Ŋac lau hôp-hôp tu sêkêc dac siŋ-ŋga. ¹⁶ Ma gameŋ bocke naŋ sêmbo, naŋ sêkôm tisac ma sêkêŋ ŋawapac têŋ lau. ¹⁷ Ŋac sêŋyalê lêŋ yom malô-ŋga dom. *[Ais 59:7-8]*

¹⁸ Ma ŋac sêtöc Anötö daŋ dom. *[BW 36:1]*

¹⁹ Yac taŋyalê bu Moses ndê yomsu hoŋ hêganôŋ lau naŋ sêmbo yomsu dau ŋapu. Tu dinaŋ-ŋga lau hoŋ si yom mba, ma ŋac hoŋ sic waê bu sêtap Anötö ndê matôc sa. ²⁰ B ocdinaŋ

ɲamalac daɲ mbo dom, naɲ tɔm bu êmasaɲ yomsu sambob ɲapep e Anötö lic in bu ɲamalac gitêɲ. Mba! Magoc Moses ndê yomsu tɔc yac neɲ sac asê têɲ yac.

Yac dati lau gitêɲ tu yac neɲ dakêɲ whiɲ-ɲga

²¹ Kwahic dec Anötö tɔc lêɲ dati lau gitêɲ-ɲga asê, naɲ ɲahu sip yomsu dom. Moses ti lau propet sêto yom pi lêɲ dau muɲ su. ²² Lau hoɲ naɲ sêkêɲ whiɲ Yisu Kilisi, naɲ sêtap lêɲ dau sa su, ma Anötö gêlic ɲac bu lau gitêɲ. Lêɲ tigeɲ dinaɲ gic waê lau Israel-ɲga ti lau sambob. ²³ ɲahu bu yac hoɲ yac lau dakôm sac-ɲga, ma tu yac neɲ sac-ɲga, dec gitôm dom bu datigasuc Anötö ti in ndê ɲawasi atu. ²⁴ Magoc yac hoɲ datôm bu dati lau gitêɲ tu gwelenɲ naɲ Yisu Kilisi kôm tu nem yac si-ɲga. Anötö kêmasaɲ lêɲ dinaɲ bu êmwasiɲ yac ɲambwa eɲ. ²⁵ In kêɲ Yisu gitôm da bu hɔc ɲandê ô yac neɲ sac ɲagêyô, ma dakêɲ whiɲ bu dac naɲ in kêc siɲ, naɲ hê wamba yac su têɲ Anötö. ɲalêɲ dinaɲ in tɔc asê bu in Anötö gitêɲ. Bu in gêlic sac gitôm gêɲ ɲambwa dom, magoc lau naɲ sêkôm sac muɲ-ɲga, naɲ in hê ɲac si yom dôɲ. Ma in kôc ndê ɲalôm dôɲ ²⁶ e in kêɲ lau hoɲ si sac ɲagêyô pi Yisu. Bocdinaɲ kwahic dec Anötö tɔc asê bu in dau in gitêɲ, ma in kêmasaɲ lêɲ bu sam lau naɲ sêkêɲ whiɲ Yisu, naɲ bu lau gitêɲ.

²⁷ Bocdinaɲ ɲamalac daɲ gitôm dom bu toc dau sa. ɲahu bu Anötö oc lic ɲamalac daɲ bu ɲamalac gitêɲ tu lêɲ yomsu-ɲga dom, magoc tu lêɲ dakêɲ whiɲ Yisu-ɲga. ²⁸ Mêtê naɲ yac ahoc asê, naɲ sôm bu yac dati lau gitêɲ tu yac neɲ

dakêñ whiñ-nga, ma tu yac neñ sakiñ tañkuc yomsu-nga dom. ²⁹ Bocke? Anötö inñ lau Israel-nga tawasê si Anötö, me? Mba! Inñ lau Israel-nga si Anötö, ma lau gameñ apa-nga si Anötö bocdinañ. ³⁰ Bu Anötö tigenñ dê mbo, nañ sam lau hoñ nañ sêkêñ whiñ Yisu bu lau gitêñ, lau nañ sêñkuc pwac sêsê ñamlic ñatô-nga, ma lau nañ sêñkuc pwac dau dom bocdinañ. ³¹ Magoc mac gauc gêm bocke? Yac asôm yom pi lêñ dakêñ whiñ-nga tu bu asenñ Moses ndê yomsu su-nga, me? Aö wasôm têñ mac, mba andô! Yac apuc yomsu dau dôñ.

4

Abraham kên whiñ Anötö dec ti ñgac gitêñ

¹ Gauc nem abañ Abraham ndê lêñ, oc whê gêñ sake sa têñ yac? ² Anötö sam Abraham bu ñgac gitêñ tu gêñ nañ inñ dau kôm-nga, a? Bu bocdinañ, dec oc tôm bu Abraham toc dau sa. Magoc Anötö gêlic inñ ñalêñ bocdinañ dom. ³ Bu sêto yom yêc, nañ sôm bocdec bu:

Abraham kên whiñ Anötö, ma tu dinañ-nga
Anötö gêlic inñ bu ñgac gitêñ. *[Gen 15:6]*

⁴ Ñgac nañ kôm gwelenñ nañ kôc inñ ndê ñaôli sa tôm mwasiñ ñambwa dom. Inñ tap ñaôli dau sa tu inñ kôm gwelenñ-nga. ⁵ Magoc asa nañ bu kên whiñ Anötö, dec Anötö oc êmwasiñ inñ ñambwa ma lic inñ bu ñamalac gitêñ. Inñ tap mwasiñ dau sa tu inñ kôm gwelenñ ña-nga dom, magoc tap sa ñambwa tu inñ ndê kên whiñ-nga. Anötö dau kêmasañ lêñ bu lau sac sêti lau gitêñ.

⁶ Kiñ Dawid sôm yom kaiñ tigen pi ñamalac nañ Anötö kêmwasin ma sam in bu ñamalac gitên, nañ tap mwasin dau sa ñambwa, ma tu gwelen nañ in kôm-nga dom. Dawid to yom ma whê ñamalac kaiñ dinañ ndê ñahu atac ñayham-nga sa bocdec bu:

⁷ Mac lau nañ Anötö suc mac nem sac kwi ma hu ñayom sin, nañ atac ñayham sa. ⁸ Ma am asa nañ Anötö suc nem giso kwi ma oc gauc nem tiyham dom, nañ atac ñayham sa bocdinañ. *[BW 32:1-2]*

⁹ Mac gauc gêm bocke? Yom dau gic waê lau Israel-nga nañ sênkuc pwac sêsê ñamlic ñatô su-nga, nañ tawasê, me gic waê lau nañ sênkuc pwac dau dom, nañ sêwhin? Yac asôm su, bu Anötö gêlic Abraham bu ñgac gitên tu in ndê kên whin-nga. ¹⁰ Bocke? Sêsê Abraham ndê ñamlic ñatô su, dec Anötö gêlic in bu ñgac gitên, me? Wasôm mba. Anötö sam in bu ñgac gitên muñ su. ¹¹ Têñ têm sêsê Abraham su dom, nañ in kên whin, dec Anötö sam in bu ñgac gitên. Ma tiñambu Anötö kêmatin pwac sêsê ñamlic-nga tên in, gitôm dôhôn dan, bu puc yom pi in ti ñgac gitên tu kên whin-nga, nañ dôñ. Bocdinañ Abraham in ti lau gameñ apa-nga nañ sêsê ñac dom magoc sêkên whin, nañ hoñ si damba. Ma tôm Anötö sam Abraham bu ñgac gitên, goc ñalên tigen Anötö oc sam lau dau bu lau gitên. ¹² Ma lau Israel-nga nañ sênkuc pwac sêsê ñamlic-nga, nañ bu sêkên whin, dec Abraham ti ñac si damba bocdinañ. Bu ñac lau dau sênkuc Abraham ndê lên kên whin-nga, nañ

in̄j kêkuc t̄eŋ t̄em s̄es̄e in̄j su dom.

¹³ Anötö gêm mbec Abraham ma gic bata yom t̄eŋ in̄j ti in̄j ndê lau wakuc, bu ñac oc s̄ewêkain̄j nom sambuc. Ñac s̄etap mbec dau ña-ñandô sa tu l̄eŋ s̄ekêŋ whin̄-nga nan̄j kôm ñac s̄eti lau git̄eŋ yêc Anötö an̄gô-nga, ma tu s̄eŋkuc yomsu-nga dom. ¹⁴ Lau bu s̄etap Anötö ndê mbec ñamwasin̄j sa tu s̄eŋkuc yomsu-nga, dec l̄eŋ dakêŋ whin̄-nga gitôm gêŋ ñambwa, ma mwasin̄j nan̄j Anötö gic bata bu kêŋ t̄eŋ Abraham, nan̄j gitôm gêŋ ñambwa bocdinaŋ. ¹⁵ Ñahu bu lau hon̄j nan̄j s̄eŋgili Moses ndê yomsu ma s̄ekôm sac, nan̄j sic waê bu oc s̄etap Anötö ndê atac ñandê sa. Yomsu bu mba, goc yom tan̄gili yomsu-nga mba bocdinaŋ.

¹⁶ Ma bocdinaŋ lau nan̄j s̄ekêŋ whin̄j, nan̄j s̄etap yom nan̄j Anötö gic bata t̄eŋ Abraham, nan̄j ña-ñandô sa gitôm mwasin̄j ñambwa. Ma Anötö puc yom nan̄j in̄j gic bata t̄eŋ Abraham ndê lau wakuc, nan̄j dôŋ. In̄j puc dôŋ t̄eŋ lau Israel-nga nan̄j s̄ekôc in̄j ndê yomsu sa, nan̄j tawasê dom, magoc puc dôŋ t̄eŋ lau nan̄j s̄eŋkuc Abraham ndê l̄eŋ kêŋ whin̄-nga s̄ewhin̄j. Tu dinaŋ-nga Abraham ti yac hon̄j neŋ damaŋ. ¹⁷ Tôm yom nan̄j Anötö sôm t̄eŋ Abraham, nan̄j s̄eto yêc bocdec bu:

Aô wakôm am ti lau ton̄j daêsam si damba.

[Gen 17:5]

Bocdinaŋ Abraham nan̄j kêŋ whin̄j Anötö, nan̄j ti yac hon̄j neŋ damaŋ yêc Anötö an̄gô-nga.

Ma Anötö, in̄j Anötö nan̄j ndê ñaclai atu yêc bu uŋ lau batê sa s̄embo tali tiyham, ma bu sôm yom ña awha goc gêŋ nan̄j yêc dom, nan̄j meŋ hôc asê.

¹⁸ Abraham takwê gêŋ nan̄j lau hon̄j gauc gêm bu

tôm dom bu oc ñandô sa. Ma Anötö tôle tata honj tøj Abraham goc sôm tøj in bu:

Am nem wakuc oc sêtôm dinañ. *[Gen 15:5]*

Abraham kênj whiñ Anötö, dec kôm in ti lau tonj daêsam si damba. ¹⁹ Abraham kêyalê bu in ndê yala ti 100 su, ma in ndê licwalô pacndê su. Ma in kêyalê bu Sara ndê têm kôc balêkoc-nga pacndê. Tigenj in kôc in ndê kênj whiñ dônj ñaŋga, ²⁰ ma atac lu-lu dom pi gênj nañ Anötö gic bata tøj in. In kênj whiñ ñaŋga, ma po Anötö ndê waê sa. ²¹ In kêyalê tidônj bu Anötö ndê ñaclai yêc bu kôm gênj nañ in gic bata, nañ ñandô sa. ²²⁻²³ Tu dinañ-nga dec sêto yom yêc bocdec bu:

Anötö gêlic in bu ñgac gitênj. *[Gen 15:6]*

Yom dau sêto tu Abraham tawasê-nga dom. ²⁴ Sêto tu yac lau nañ dakênj whiñ Anötö nañ uñ yac neñ Pômdau Yisu sa yêc lau batê-nga. Tu yac neñ dakênj whiñ-nga, dec Anötö oc lic yac bu lau gitênj bocdinañ. ²⁵ Anötö kênj Yisu mbac ndu tu yac neñ sac-nga, ma uñ in sa tiyham dec kêmasañ lêtj bu datí lau gitênj.

5

Dati lau gitênj ña-ñandô

¹ Bocdinañ, tu yac neñ dakênj whiñ-nga, dec Anötö gêlic yac bu lau gitênj. Ma tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, dec dambo Anötö angô-nga ti atac pa su enj. ² Yisu gêlêc gatam su tøj yac bu dambo Anötö ndê mwasinñ ñalôm, tu yac neñ dakênj whiñ-nga. Yac datap mwasinñ dau sa su, ma bocdinañ dec dambo ti atac ñayham tu gênj nañ dakênj batañ dambo, nañ bu oc datap

Anötö ndê ñawasi sa. ³ Ma gêñ dañ tiyham. Ñawapac bocke nañ dahôc tu dakêñ whiñ Yisu-nga, nañ dahôc ti atac ñayham bocdinañ. Bu yac tañyalê bu gêñ wapac nañ pi yac, nañ gêm yac sa bu dalhac ñaŋga. ⁴ Ma yac bu dati lau dalhac ñaŋga-nga, dec tôc asê bu yac lau nañ datôm bu dahôc gêlêc saê. Ma tu yac dahôc gêlêc saê-nga, dec puc yac dôn bu dakêñ batañ gêñ nañ Anötö gic bata. ⁵ Ma yac neñ dakêñ batañ oc ñandô mbasi dom, ma bocdinañ yac oc mayañ daun dom. Bu yac tañyalê Anötö ndê mêtê atac whiñ yac-nga su, tu Ñalau Dabuñ nañ iñ kên sip yac neñ ñalôm-nga.

Yisu Kilisi hê wamba Anötö tu yac-nga

⁶ Têñ têm yac tañyalê Anötö su dom, ma licwalô mba tu danem daun sa-nga, nañ Anötö kêkin Yisu bu mbac ndu tu yac-nga, tôm têm nañ iñ dau kêyalin sa su. ⁷ Lau dañ oc sêmbac ndu tu ñamalac gitêñ dañ-nga dom. Me mac gauc gêm bocke? Ñamalac dañ oc tôm bu puc dau dôn ma mbac ndu tu ñamalac ñayham dañ-nga, me mba? ⁸ Tigen Kilisi mbac ndu tu yac lau dakôm sac-nga. Ma ñalêñ dinañ dec Anötö tôc iñ ndê atac whiñ yac asê.

⁹ Kwahic dec yac lau nañ dakêñ whiñ Yisu, nañ dati lau gitêñ tu dac nañ iñ kêc siñ-nga. Ma bocdinañ yac tañyalê tidôn bu Yisu oc nem yac sa, têtñ ndoc Anötö êñsahê lau hoñ-nga. Ma yac oc datap Anötö ndê atac ñandê sa dom. ¹⁰ Muñ-nga yac neñ sac kôm yac dambo datôm Anötö ndê ñacyo, magoc iñ hê wamba yac ña iñ ndê Atu ndê mbac ndu. Kwahic dec iñ hê wamba yac

su, ma in ndê Atu mbo tali tiyham, dec tanyalê bu yomandô, in oc nem yac si têtj bêc nambu-nga. ¹¹ Ma gêtj danj whinj bocdec bu. Tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi hê wamba yac têtj Anötö-nga, dec yac dambo ti atac nŋayham atu, tu dati Anötö ndê lau-nga.

Adam ti dambac ndu nahu, ma Yisu ti dandöc tanli nahu

¹² Sac hóc asê nom tu nŋamalac tigen-nga. Ma lêtj dambac ndu-nga hóc asê nom tu sac-nga. Lau nom-nga honj sêkôm sac, ma tu dinan-nga nŋac sêmbac ndu. ¹³ Sac hóc asê nom muŋ su, ma tiŋambu Anötö kêtj in ndê yomsu têtj Moses. Ma yomsu bu mba, goc nŋalêtj mba bu Anötö hê lau si yom dôtj tu sêŋgili yomsu-nga. ¹⁴ Bocdinanj lau nanj sêŋkuc Adam e meŋ têtj têtj nanj Anötö kêtj yomsu têtj Moses, nanj sêŋgili Moses ndê yomsu dau nŋadanj dom. Magoc Anötö gic yomsu nŋac nŋamata-nga Adam, ma in kêtjilî yomsu dau. Ma lau nanj sêŋkuc Adam, nanj sêmbac ndu tu sêwêkainj in ndê sac nŋagêyô-nga. Nŋac nŋamata-nga Adam in tôm dôhônj nanj danem dôhônj whinj nŋac nanj meŋ sa kêtjuc in. ¹⁵ Lau daêsam sêmbac ndu tu nŋac tigen ndê sac-nga. Magoc Anötö ndê mwasiŋ nanj kêtj nambwa têtj lau tu nŋac tigen Yisu Kilisi-nga, nanj gêm lau daêsam sa kêtjêc. Bocdinanj gêtj lu dinanj, Anötö ndê mwasiŋ ma Adam ndê sac, nanj sêtôm dau dom. ¹⁶ Yomandô. Anötö ndê mwasiŋ hóc gêtjêc nŋac tigen ndê sac. Bu nŋac tigen ndê sac hê Anötö ndê matôc pi lau daêsam, magoc lau sac daêsam sêti lau gitêtj tu Anötö ndê mwasiŋ-nga.

¹⁷ Tu ngac tigen ndê sac-nga, dec ñaclai dambac ndu-nga gêm gôlinj lau nom-nga hoñ. Magoc tu ngac tigen Yisu Kilisi-nga, lau nañ sêtap Anötö ndê mwasinj sêti lau gitêñ-nga sa, nañ oc sêmbo tali ma sênem gôlinj sêwhinj inj têtj têtj nambu-nga.

¹⁸ Bocdinañ, lau hoñ sic waê bu sêtap matôc sa tu sac tigen dinañ-nga. Magoc lau hoñ nañ sêkêñ whinj, nañ sêti lau gitêñ ma sêtap mwasinj dandöc tañli-nga sa, tu gwelenj gitêñ tigen nañ Yisu Kilisi kôm-nga. ¹⁹ B u ngac tigen dañgapêc têtj Anötö, dec lau daêsam sêti lau sêkôm sac-nga. Magoc ngac tigen dañga wambu Anötö, dec kêmasañ lêtj bu lau daêsam oc tôm bu sêti lau gitêñ.

²⁰ Lau hoñ sêwêkainj Adam ndê sac ñagêyô, magoc Anötö kêtj ndê yomsu têtj lau tu bu sênjalê si sac-nga. Magoc têtj ndoc lau si sac kêsôwec tiatu, nañ Anötö ndê mwasinj suc sac kwi-nga kêsôwec tiatu andô hôc gêlêc sac su.

²¹ Têtj ñamata-nga sac gêm gôlinj lau hoñ ma tu dinañ-nga ñac sêmbac ndu. Ma ñalêtj tigen kwahic dec Anötö ndê mwasinj gêm gôlinj lau nañ sêkêñ whinj ma sêti lau gitêñ, ma kêtj ñac sêndöc tali ñapañ tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

6

Dapuc dômwêñ sac tu Kilisi-nga

¹ Mac gauc gêm bocke? Yac dakôm sac ñapañ bu Anötö ndê mwasinj suc sac kwi-nga êñsôwec tiatu ñapañ, me? ² Mba andô! Yac dahu mêtê

sac siŋ su, gitôm lau batê naŋ sêhu gêŋ nom-
nga siŋ. ³ Anŋô. Busaŋgu naŋ piŋ yac dôŋ tam
daminŋ Yisu Kilisi, naŋ piŋ yac dôŋ tam daminŋ
iŋ ndê mbac ndu whiŋ. Mac aŋyalê yom dau,
me mba? ⁴ Mac aŋyalê bu Yisu Kilisi mbac ndu
ma sêŋsuhunŋ iŋ. Ma busaŋgu naŋ yac daliŋ
su, naŋ gitôm Anötö kêsuhunŋ yac dawhiŋ Yisu
Kilisi. Ma tu dinaŋ-nga tôm Damaŋ uŋ Yisu sa
akêŋ lau batê-nga ŋa iŋ ndê ŋaclai ti ŋawasi
atu, dec kwahic dec iŋ gêlic yac gitôm lau naŋ
sêtisa tiyham, ma bocdinaŋ taŋsêlêŋ ti dasa neŋ
lêŋ tiwakuc.

⁵ Busaŋgu naŋ daliŋ, naŋ piŋ yac dôŋ tam
daminŋ Yisu ndê mbac ndu, dec tôm yac dambac
ndu dawhiŋ iŋ. Ma piŋ yac dôŋ tam daminŋ iŋ
ndê tisa akêŋ lau batê-nga bocdinaŋ. ⁶ Tu dinaŋ-
nga dec aŋyalê ŋapep bu yac neŋ ŋalôm akwa
sac-nga, naŋ Anötö gic pi a gicso dau whiŋ Yisu,
tu bu ŋalôm akwa nem gôliŋ yac dom, ma dambo
datôm lau akiŋ mêtê sac-nga tiyham dom. ⁷ Bu
yac dambac ndu dawhiŋ Kilisi su, ma asa naŋ
mbac ndu su, naŋ Anötö kêgapwêc iŋ su yêc sac
ŋa-ŋaclai.

⁸ Yac dambac ndu su dawhiŋ Kilisi, ma boc-
dinaŋ yac dakêŋ whiŋ bu yac oc dambo taŋli
dawhiŋ iŋ. ⁹ Ŋahu bu yac taŋyalê bu Anötö uŋ
Kilisi sa akêŋ lau batê-nga, ma tu dinaŋ-nga tôm
dom bu iŋ mbac ndu tiyham. Ŋaclai dambac
ndu-nga oc êŋgwiniŋ iŋ tiyham dom. ¹⁰ Bu iŋ
mbac ndu, ma iŋ ndê mbac ndu tigenŋ dinaŋ
gêmlhi lau hoŋ si sac ŋatôp. Ma kwahic dec iŋ
mbo tali tiyham, ma mbo tali tu bu po Anötö ndê

waê sa-nga.

¹¹ Njalên tigen akôc gauc pi daôm bocdec bu, mac ahu mêtê sac siñ su, gitôm lau batê sêhu gêñ nom-nga siñ. Ma kwahic Anötö piñ mac dôñ am damiñ Yisu Kilisi, dec mac ambo tamli awhiñ iñ, tu bu apo Anötö ndê waê sa-nga. ¹² Sac tac whiñ bu ti nem ñadau, ma hê mac bu akôm mêtê sac ñapañ. Bocdinañ ayob daôm bu sac nem gôliñ mac nem ñamlic ñagêñ dañ dom. ¹³ Ayob tanôm ti amam ma ñamlic ñagêñ hoñ bu sênem akiñ sac dom. Magoc akêñ daôm sambuc têt Anötö, atôm lau nañ sêtisa akêñ lau batê-nga ma sêmbo tali. Ma akêñ nem ñamlic ñagêñ hoñ tu anem akiñ Anötö-nga, ma akôm mêtê gitêñ ej. ¹⁴ Bu iñ solop dom bu sac ti ñadau mac tiyham. Nahu bu mac ambo yomsu ñapu tôm muñ-nga lê dom, kwahic dec mac ambo Anötö ndê mwasiñ ñapu.

Dati Anötö ndê lau akiñ lêt gitêñ-nga

¹⁵ Mac gauc gêm bocke? Yac dambo yomsu ñapu dom, magoc dambo Anötö ndê mwasiñ ñapu. Bocdinañ yac oc dakôm sac ñapañ, a? Aô wasôm têt mac, mba andô! ¹⁶ Anğô su nañ. Gêñ bocke nañ mac asôc ñapu, nañ ti nem ñadau. Sac bu ti nem ñadau, dec mac oc awêkaiñ señ ambac ndu-nga. Magoc mac bu akêñ Anötö ti nem ñadau ma dañam wambu iñ, dec mac oc ati lau gitêñ. Mac anyalê yom dau, me mba? ¹⁷ Muñ-nga mac ati mêtê sac ndê lau akiñ ñambwa. Magoc danem danğe Anötö bu kwahic dec mac akêñ nem ñalôm sambuc bu dañam wambu yom nañ yac andôhôn mac, ma akôc sa su. ¹⁸ Kilisi kêtgapwêc mac su yêc sac

ɲa-ɲaclai, ma mac ac waê bu asa Anötö ndê lêɲ gitêɲ, gitôm lau akiɲ sic waê bu danɲa wambu si ɲadaui.

¹⁹ Mac nem gauc sa pi lau sêkêɲ whiɲ-ɲga si lêɲ wakuc dom, dec aõ gam dôhôn pi lau akiɲ ɲambwa ti ɲadaui nom-ɲga si lêɲ, bu wawhê sa yêc awê têɲ mac. Muɲ-ɲga mac akêɲ nem amam ti gahim ma mac nem gêɲ hoɲ tu sênem akiɲ mêtê sac ma mêtê ɲadômbwi-ɲga. Magoc kwahic dec akêɲ nem gêɲ hoɲ bu ati lau akiɲ naɲ sêsa lêɲ gitêɲ eɲ, e ati lau dabuɲ. ²⁰ Têɲ ndoc mac ambo atôm lau akiɲ mêtê sac-ɲga, naɲ mac ac ahê lêɲ gitêɲ gacgeɲ. ²¹ Muɲ-ɲga lê mac atap ɲandô ɲayham bocke sa tu lêɲ naɲ kwahic dec kêɲ maya mac naɲ-ɲga? Lêɲ sac-ɲga dau naɲ ɲa-ɲandô dambac ndu goc. ²² Magoc kwahic dec Kilisi kêgapwêc mac su yêc mêtê sac, ma mac ati Anötö ndê lau akiɲ. Ma sakiɲ wakuc dindec ɲa-ɲandô, naɲ mac ati lau dabuɲ ma oc andôc tamli ɲapaɲ. ²³ Bu ɲaôli naɲ gic waê lau naɲ sêsa lêɲ sac-ɲga, naɲ sêmbac ndu. Magoc mwasiɲ naɲ Anötö bu kêɲ ɲambwa têɲ yac lau naɲ dakêɲ whiɲ, naɲ dandôc tanli ɲapaɲ, tu yac neɲ Pômdau Yisu Kilisi-ɲga.

7

Pol whê yomsu, ma ɲalau Dabuɲ si gôliɲ sa

¹ O asidôwai, mac lau naɲ aɲyalê yomsu tidôn. Mac aɲyalê su bu yomsu hêganônɲ lau têɲ ndoc sêmbô tali eɲ. ² Akôc gauc pi yomsu lauwhê ti ɲgac sênem dau-ɲga. Awhê danɲ bu nem ɲgac sa su, naɲ goc yomsu dau sô inlu nakweɲ dôɲ, tôm

têm nakweñ mbo tali. Magoc in nakweñ bu mbac ndu, goc awhê dau mbo yomsu dau ndê gôlinj ñapu tiyham dom. ³ In bu nem ñgac wakuc têng têng nakweñ mbo tali dôñ mbo, nañ dasam in bu awhê kôm mockainj-nga. Magoc in nakweñ bu mbac ndu, goc yomsu sô inlu dôñ-nga pacndê, ma in bu nem ñgac wakuc, goc dasam in bu awhê mockainj-nga dom.

⁴ Ma ñalêñ tigenj anenj asidôwai, tu Anötö pinj mac dôñ am daminj Kilisi-nga, dec tôm mac ambac ndu su, ma ambo yomsu ndê gôlinj ñapu tiyham dom. Ma kwahic dec mac atap nem ñadau wakuc sa, nañ Anötö unj in sa akêñ lau batê-nga. Tu dinanj-nga dec yac danem ñandô ñayham tu Anötö-nga dandic ñawaê. ⁵ Bu têng ndoc yac dakêñ whinj su dom, nañ yac neñ ñalôm akwa gêm gôlinj yac. Ma mêtê sac nañ yomsu sôm bu dakôm dom, nañ ñalôm akwa kac yac bu dakôm. Ma mêtê dau ña-ñandô nañ dawêkainj señ dambac ndu-nga. ⁶ Magoc kwahic dec yac dambac ndu su ma dahu gêñ nañ sô yac dôñ, nañ sinj. Kilisi kégapwêc yac su yêc yomsu akwa nañ sêto su yêc, ma kwahic dec tam akinj Anötö ma tanjuc lêng wakuc nañ Njalau Dabuñ tôc têng yac.

Moses ndê yomsu tôc sac asê tiawê

⁷ Bocdinañ dasôm yom bocke pi yomsu? Yomsu in gêñ sac me? Mbasì andô! Yomsu bu yêc dom, dec aô oc wanjalê mêtê sac ñalêñ nde? Yomsu danj sôm bu, “Tamgatu gêñ dom.” Ma tu dinanj-nga dec aô kayalê bu mêtê tanjatu gêñ-nga in mêtê sac. ⁸ Magoc sac kêsâlê lêng bu êngilí anenj ñalôm e tanjatu gêñ ñapanj, ma yomsu

ņayao tōc lēņ dau tēņ sac. Yomsu bu mba, goc sac ņa-ņaclai dau oc pacndē bocdinaņ. ⁹ Muņ-ņga aō kayalē yomsu dom, ma gambo ņayham ma gauc gēm sac dom. Magoc tēņ ndoc aō kadōhōņ yomsu, naņ sac ņa-ņaclai tisa ti ņaņga e aō kayalē bu gawēkaiņ seņ wambac ndu-ņga. ¹⁰ Aō gatap sa bu yomsu hoņ naņ Anötö kēņ tu bu wê lau sēsa seņ sēmbō tali-ņga, naņ wê aō gasa seņ wambac ndu-ņga. ¹¹ ņahu bu yomsu dau kēņ ņasawa tēņ sac, dec sōc meņ e ndē ņaclai tim aō, ma wê aō gasa seņ wambac ndu-ņga. ¹² Bocdinaņ dasôm sake? Dasôm bu yomsu dau iņ sac, a? Mba! ņagōliņ hoņ naņ Moses to, naņ gēņ dabuņ. Ma Anötö ndē yomsu hoņ, naņ gēņ dabuņ, ma gitēņ, ma ņayham.

¹³ Mac gauc gēm bocke? Gēņ ņayham dinaņ wê aō gasa seņ wambac ndu-ņga? Mba andô! Magoc tu yomsu-ņga dec aō kayalē bu gakôm sac ma gawēkaiņ seņ wambac ndu-ņga. Ma yomsu dau tōc asê bu mêtê sac iņ gēņ sac sambuc.

ņalôm akwa ndê lēņ so ņalau Dabuņ ndê lēņ

¹⁴ Yac taņyalê bu Anötö ndē yomsu iņ ņalau Dabuņ ndê gēņ. Magoc aneņ ņalôm akwa kēkuc ņalau ndê lēņ dom, dec aō gati ņgac akiņ mêtê sac-ņga. ¹⁵ Bu gēņ naņ aō gakôm, naņ kayalē dom. Mêtê naņ aō tac whiņ bu wakôm, naņ gakôm dom. Magoc mêtê naņ aō atac tec, naņ gakôm ņapaņ. ¹⁶ Mêtê sac naņ gakôm, naņ yomsu dau sôm bu mêtê so. Ma tu aō dauņ atac tec mêtê sac naņ gakôm-ņga, dec galic bu yomsu iņ solop ma ņayham. ¹⁷ Bocdinaņ dec aō dauņ gakôm gēņ dau dom, magoc sac naņ

yêc aneñ ñalôm, dec kêgilí aö bu wakôm gêñ dau. ¹⁸ Aö kayalê bu gêñ ñayham dañ yêc aneñ ñalôm akwa dom. Bu aö tac whiñ bu wakôm mêtê ñayham, magoc aö gakôm dom. ¹⁹ Bu aö gakôm mêtê nañ aö atac whiñ bu wakôm, nañ dom, magoc mêtê nañ aö atac tec bu wakôm, nañ dec aö gakôm ñapañ. ²⁰ Ma tu gakôm gêñ nañ aö atac tec bu wakôm-nga, goc wasôm bu aö dañ gakôm gêñ dau dom, magoc sac nañ yêc aneñ ñalôm, dec kêgilí aö bu wakôm gêñ dau.

²¹ Bocdinañ aö gatap ñagôlin bocdec sa yêc aneñ ñalôm. Aö bu wakôm mêtê ñayham, magoc sac kêtí aö ahuc ñapañ. ²² Bu yêc aneñ gatun aö galic Anötö ndê yomsu gitôm gêñ atac whiñ-nga. ²³ Magoc aö kasahê bu ñagôlin dau-nga dañ gêm gôlin yêc aneñ ñamlic, ma bu wê aö aman ti gahiñ ma aneñ gêñ hoñ bu sêkôm sac ñapañ. Ñagôlin sac-nga dau gic siñ têt ñagôlin ñayham nañ aö gauc gêm bu wakôm, ma kêgwiniñ aö dôn gitôm ñgac gapocwalô-nga. ²⁴⁻²⁵ Bocdinañ aö wasôm yom bocdec bu. Aneñ gauc gêm bu wati ñgac akiñ nañ sôc Anötö ndê yomsu ñapu, magoc aneñ ñalôm akwa gêm akiñ ñagôlin sac-nga ñapañ. Oyaê, asa oc êñgaho aö ñgac sac dec su, yêc ñalôm akwa nañ wêkain señ wambac ndu-nga? Magoc kwahic dec Anötö kêgaho aö su, ma tu dinañ-nga dec wanem danje in tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

8

Dambo tañli tu Ñalau Dabuñ-nga

¹ Bocdinaŋ dec yac lau naŋ Anötö piŋ yac dôn tam damiŋ Yisu Kilisi, naŋ kwahic dec taŋyalê bu yac oc datap matôc sa dom andô. ² Nahu bu Nalau gêm gôliŋ yac, ma kêŋ yac dambo taŋli tu Yisu Kilisi-ŋga, ma kêgapwêc yac su yêc ŋaclai sac ti dambac ndu-ŋga naŋ muŋ-ŋga gêm gôliŋ yac. ³ Tu yac neŋ ŋalôm akwa-ŋga, dec gitôm dom bu taŋkuc Anötö ndê yomsu. Ma bocdinaŋ yomsu dau gitôm dom bu kôm yac dati lau gitêŋ. Magoc Anötö kêmasaŋ lêŋ bu kôm yac dati lau gitêŋ bocdec bu. In kêkiŋ in ndê Atu tigeŋ meŋ mbo nom ti ŋamalac tôm lau sac nom-ŋga. Ma kêŋ in ti da tu yac neŋ sac-ŋga. Nalêŋ dinaŋ Anötö kêŋ ŋamalac hoŋ si sac ŋagêyô pi ndê Atu ma kêmatôc in gitôm ŋamalac sac daŋ. ⁴ In kôm gêŋ dau, tu bu yac dasa neŋ lêŋ taŋkuc ŋalôm akwa dom, magoc dasa neŋ lêŋ tôm Nalau Dabuŋ gêm gôliŋ yac, dec dakôm mêtê gitêŋ eŋ, tôm yomsu tôc têŋ yac.

⁵ Lau naŋ sêsa si lêŋ sêŋkuc ŋalôm akwa, naŋ gauc gêm mêtê naŋ ŋalôm akwa kôm, naŋ ŋapaŋ. Magoc lau naŋ sêsa si lêŋ tôm Nalau Dabuŋ gêm gôliŋ ŋac, naŋ gauc gêm mêtê naŋ Nalau tac whiŋ bu sêkôm, naŋ ŋapaŋ. ⁶ ŋamalac naŋ ndê gauc sap mêtê ŋalôm akwa-ŋga dôŋ ŋapaŋ, naŋ gacgeŋ mbo seŋ mbac ndu-ŋga. Magoc asa naŋ ndê gauc sap mêtê naŋ Nalau Dabuŋ tac whiŋ, naŋ dôŋ ŋapaŋ, naŋ mbo seŋ ndôc tali-ŋga ma tap yom malô sa. ⁷ Bu gauc ŋalôm akwa-ŋga, in êlê mê kêŋ kisa têŋ Anötö, ŋahu bu in sôc Anötö ndê yomsu ŋapu dom, ma bu gauc nem bu sôc ŋapu, dec oc tôm dom. ⁸ Lau

naŋ si ŋalôm akwa gêm gôliŋ ŋac, naŋ oc tôm dom bu Anötö lic ŋac ŋayham.

⁹ Magoc ŋalôm akwa gêm gôliŋ mac dom, Anötö ndê Ŋalau mbo mac nem ŋalôm ma gêm gôliŋ mac. Kilisi ndê Ŋalau bu mbo mac nem ŋalôm dom, dec mac ati Kilisi ndê gêŋ dom.

¹⁰ Mac nem ŋamlic wêkaiŋ seŋ ambac ndu-ŋga tu mac akôm sac-ŋga. Magoc Kilisi mbo mac nem ŋalôm ma Anötö gêlic mac bu lau gitêŋ, ma tu dinaŋ-ŋga dec mac nem gatôm wêkaiŋ seŋ ambo tamli-ŋga. ¹¹ Anötö naŋ uŋ Yisu Kilisi sa akêŋ lau batê-ŋga, naŋ ndê Ŋalau mbo nem ŋalôm, ma bocdinaŋ dec Anötö oc uŋ mac nem ŋamlic naŋ wêkaiŋ seŋ ambac ndu-ŋga, naŋ sa mbo tali tiyham tu iŋ ndê Ŋalau-ŋga.

Ŋalau Dabuŋ kôm yac dati Anötö ndê balêkoc

¹² Bocdinaŋ asidôwai, lêŋ wakuc yêc naŋ gic yac ŋawaê bu taŋkuc-ŋga, ma dasa lêŋ ŋalôm akwa-ŋga tiyham dom. ¹³ Ŋahu bu asa naŋ sa lêŋ dinaŋ, oc mbac ndu. Magoc mac bu apuc dômwêm mêtê ŋalôm akwa-ŋga ŋa Ŋalau ndê ŋaclai, dec mac oc ambo tamli. ¹⁴ Bu lau naŋ Anötö ndê Ŋalau gêm gôliŋ ŋac, naŋ sêti Anötö ndê balêkoc. ¹⁵ Mac akôc Ŋalau dau su, ma iŋ kôm mac ati lau akiŋ naŋ atôc nem ŋadau, naŋ dom. Mba! Ŋalau dau kôm mac ati Anötö ndê atui awê ma ŋgac, ma tôm bu ata Anötö bocdec bu, “Damaŋ, Damaŋ.” ¹⁶ Ma Ŋalau dau gêm yac neŋ gatuŋ sa, dec taŋyalê bu dati Anötö ndê balêkoc, yomandô. ¹⁷ Ma yac bu dati Anötö ndê balêkoc, dec yac oc dawêkaiŋ Anötö ndê gêŋ lêŋsêm dawhiŋ Kilisi. Yomandô! Yac bu

taŋkuc Kilisi ndê lêŋ hóc ñandê-nga, dec oc datap ñawasi sa dawhiŋ iŋ bocdinaŋ.

Ñawasi naŋ oc meŋ sa têt têt ñambu-nga

¹⁸ Têt ndoc aô gakôc gauc pi waêŋ ñayham ti ñawasi naŋ yac oc datap sa têt têt ñambu-nga, naŋ galic gêŋ wapac hoŋ naŋ kwahic dec dahôc dambo nom, naŋ gitôm gêŋ sauŋ. ¹⁹ Bu gêŋ hoŋ naŋ Anötö kêŋ yêc nom, naŋ sêmbo sêtôm yac lau naŋ dakêŋ batan ma dahôn têt naŋ Anötö oc tôc iŋ ndê balêkoc asê tiawê. ²⁰ Bu gêŋ hoŋ naŋ Anötö kêŋ, naŋ sêtisac sêwhiŋ yac ñamalac. Gêŋ dau si atac whiŋ lêŋ bocdinaŋ dom, magoc têt ndoc Anötö pucbo nom tu ñamalac si sac-nga, naŋ iŋ ndê yom kêŋ sac gêŋ hoŋ. Magoc yac dakêŋ batan ²¹ bu tiŋambu Anötö oc êŋgapwêc gêŋ hoŋ su yêc lêŋ sêtisac-nga. Ma têt têt dinaŋ ñawapac dau oc êŋgwiniŋ yac lau naŋ dati Anötö ndê balêkoc, me gêŋ dan naŋ Anötö kêŋ, naŋ tiyham dom, ma yac ti gêŋ hoŋ oc dambo ñayham ma ti ñawasi eŋ.

²² Yac taŋyalê bu têt têt ñamata-nga e meŋ, gêŋ hoŋ naŋ Anötö kêŋ, naŋ sêhóc ñawapac gitôm awhê naŋ bu kôc balêkoc, dec kêsahê ñandê ma taŋ. ²³ Ma ñawapac dau kêgwiniŋ gêŋ nom-nga tawasê dom, magoc kêgwiniŋ yac ñamalac whiŋ, dec dambo ti danŋi yêc neŋ ñalôm. Yomandô yac dakôc Nalau Dabuŋ su gitôm gêŋ ñandô mbêc ñayham. Tigenŋ gêŋ ñatô naŋ Anötö gic bata bocdec bu, iŋ oc kôc yac sa dambo dawhiŋ iŋ datôm iŋ ndê balêkoc, ma nem yac si yêc ñawapac nom-nga, naŋ ñandô sa su dom. Bocdinaŋ kwahic dec yac dahôn ti dakêŋ

bataŋ gêŋ ŋayham naŋ oc meŋ sa. ²⁴ Têŋ ndoc yac dakêŋ whiŋ ma datap Anötö ndê mwasiŋ nem yac si-ŋga sa, naŋ yac dakêŋ bataŋ bu oc datap gêŋ dinaŋ sa whiŋ. Magoc yac neŋ dakêŋ bataŋ ŋahu sip gêŋ naŋ datap sa su, naŋ dom. Yac bu datap sa su, dec yac oc dakêŋ bataŋ dom. ²⁵ Kwahic dec yac dakêŋ bataŋ gêŋ naŋ dalic su dom, ma dahônŋ dambo ti atac pa su eŋ.

Ŋalau Dabuŋ gêm yac sa tu dateŋ mbec-ŋga

²⁶ Ma gêŋ daŋ whiŋ bocdec bu. Ŋalau Dabuŋ oc nem yac sa têtŋ ndoc yac bu dateŋ mbec magoc dapônda daŋ tu gêŋ naŋ gic waê bu dateŋ mbec pi-ŋga. Ŋalau dau oc nem yac awhaŋ têtŋ Anötö, pi daŋgi naŋ yêc yac neŋ ŋalôm, naŋ tôm dom bu yac daŋ dasôm asê. ²⁷ Ma Anötö naŋ kêyalê ŋamalac si ŋalôm e pi sa, naŋ oc ŋgô mbec dau, ŋahu bu inŋu ndê Ŋalau sêkôm si gêŋ hoŋ ŋa gauc tigeŋ. Ma Ŋalau dau teŋ mbec tu lau dabuŋ-ŋga, kêkuc Anötö ndê atac whiŋ solop.

Gêŋ daŋ gitôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiŋ

²⁸ Ma yac lau naŋ Anötö kêgalêm yac sa dati inŋ ndê lau, tôm inŋ dau gauc gêm tidônŋ, naŋ taŋyalê bu inŋ gêm gôliŋ gêŋ hoŋ, bu ti yac lau naŋ atac whiŋ inŋ, naŋ neŋ ŋayham. ²⁹ Bu yac dahôc asê nom su dom, magoc Anötö kêyalê yac muŋ su, ma kêyalinŋ yac sa bu oc datôm inŋ Atuŋgac dau. Ma bocdinaŋ inŋ ndê Atuŋgac ti ŋgac mbêc, ma yac dati inŋ asii ti lhuwêi daêsam. ³⁰ Ma yac lau naŋ inŋ kêyalinŋ yac sa gwananŋ su, naŋ inŋ kêgalêm

yac, ma kêmasañ lêt tu dati lau gitêt ma datap in ndê nawasi sa-nga.

³¹ Bocdinañ dasôm sake pi gêt hon nañ Anötö kôm tu yac-nga? Yac bu dambo Anötö ndê mwasiñ napan, dec nacyo bocke oc ku yac dulu?

³² In kêgamiñ in dau ndê Atu têt yac dom, magoc kêkiñ in meñ mbac ndu tu yac hon-nga. Ma bocdinañ dec tôm dom bu in êngamiñ gêt dan têt yac, in oc êmwasiñ yac na gêt bocke nañ dapônda nañ. ³³ In dau kêyaliñ yac sa, ma puñ yac dôn ma sam yac bu lau gitêt. Tu dinañ-nga dec asa gitôm bu oc êngôliñ yom dan pi yac têt in?

³⁴ Ma asa gitôm bu oc êmatôc yac ma señ yac su? Nalêt mba. Nahu bu Yisu Kilisi nañ mbac ndu ma Anötö uñ in sa mbo tali tiyham, nañ ndöc Anötö ndê amba andô-nga, ma gêm yac awhañ têt in. ³⁵⁻³⁶ Ma asa oc tôm bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiñ nalôm? Nawapac daêsam sêyêc, tôm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Tôm bêc hon lau tac whiñ bu sêndic yac ndu tu am-nga.

Nac sêlic yac datôm domba bu sêndic ndu-nga. [BW

44:22]

Yac bu dahôc nawapac me nandê, ma lau bu sêkêt kisa yac me sêndic yac na bien, me yac bu dapônda gêt dan-nga me nakwê, me yac bu datap gêt ti naclai nañ bu señ yac su-nga sa, goc gêt dinañ nadañ oc tôm dom bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiñ nalôm. ³⁷ Mba andô! Tu Kilisi nañ atac whiñ yac-nga, nañ dec gêt hon dinañ nadañ oc tôm dom bu ku yac dulu. ³⁸⁻³⁹ Aêc! Aô kayalê tidôn bu gêt dan

oc tòm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ, nañ datap sa tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mba! Yac bu dambac ndu me dambo tañli, yac bu dapi lôc baliñ me dasip gwêc ñalôm dandi, tigen oc tòm dom bu daso Anötö ndê atac whiñ. Ma añela me ñalau sac me gêñ kwahic dec-nga me gêñ nañ oc meñ sa tiñambu-nga, me ñaclai tidau-tidau me gêñ hoñ nañ Anötö kêñ, nañ ñadañ oc tòm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ.

9

Pol tawalô lau Israel-nga nañ sêkêñ whiñ Yisu dom

¹ Tu Kilisi nañ aö gakêñ whiñ-nga, dec aö wasôm yom ñandô têt mac. Aö oc wañsau mac dom. Ma yêc aneñ ñalôm, nañ Ñalau Dabuñ gêm gôliñ, dec kayalê tidôn bu aneñ yom in yom ñandô eñ. ² Aö wasôm têt mac bu aneñ ñalôm ñawapac ñapañ ma kasahê ñandê atu, tu lau Israel-nga daêsam nañ sêkêñ whiñ Kilisi dom-nga. ³ Lau dau aneñ asidôwai ti lhuñwêi Israel-nga, nañ yac mba ñahu tigen. Ma aö tac whiñ ndu andô bu ñac lau dau sêkêñ whiñ Kilisi. Aêc, tòm Anötö êmasuc aö su yêc Kilisi-nga, me lic aö gitôm ñac sac sambuc, magoc lêñ dau bu nem ñac sa tu sêkêñ whiñ Yisu-nga, dec aö oc walic ñayham bu wahôc ñawapac dau.

⁴ Lau Israel-nga dinañ Anötö kêyalin ñac sa bu sêti in ndê lau, ma hoc in ndê ñawasi asê têt ñac. In kêmatiñ pwac whiñ ñac si apai, ma gic bata gêñ ñayham daêsam tu nem ñac sa-nga. In kêñ

yomsu ti sakinj lôm dabuņ-ņga tēņ ᅇac. ⁵ ᅇac hoņ sēsa akēņ apai naņ Anötö dau kēyalin sa sēti inj ndē lau. Ma lau Israel-ņga si †Mesaya dau meņ sa akēņ apai dinaņ si dac ᅇapu. Kilisi dau dinaņ inj Anötö ᅇandô ma gēņ hoņ ᅇadau, dec gic waē bu tampinj inj tōm bēc hoņ. Yomandô!

Anötö ndē lêņ ēņyalin lau sa-ņga

⁶ Anötö gic bata mwasiņ hoņ dinaņ tēņ lau Israel-ņga. Magoc tu ᅇac si daēsam sēkēņ whinj Yisu dom-ņga, dec dasôm bu Anötö ndē yom dau ᅇandô mba lec dom. Mba! ᅇahu bu lau hoņ naņ sēsa akēņ †Jakob, naņ sēti lau Israel-ņga ᅇandô, naņ Anötö kēyalin ᅇac sa, naņ dom. ⁷ Ma ᅇalēņ tigenj, lau hoņ naņ sēsa akēņ Abraham, naņ dasam ᅇac bu Abraham atui ᅇandô dom. Tōm yom naņ Anötö sôm tēņ Abraham bocdec bu:

Lau oc sēsam lau wakuc naņ sēsa akēņ Aisak bu am nem gôlôwac ᅇandô. *[Gen 21:12]*

⁸ Yom dau ᅇahu bocdec bu, Ismael lu Aisak lu sēsa akēņ Abraham. Magoc Ismael ti ndē lau wakuc sēti lau Israel-ņga ᅇandô, naņ Anötö sam bu inj ndē atui, naņ dom. Magoc Aisak ti ndē lau wakuc naņ Anötö kēmatiņ pwac hēganōņ ᅇac, naņ inj gēlic ᅇac tōm Abraham ndē atui solop. ⁹ Bu Anötö kēmatiņ pwac tēņ Abraham bocdec bu:

Tēņ yala daņ niņga goc aö wambu wameņ, ma am nem awhé Sara oc kōc nem atômņgac daņ su. *[Gen 18:10, 14]*

¹⁰ Ma gauc nem balêkoc lôcmpōņ naņ Rebeka kōc. Inju si damba tigenj, yac mba abañ Aisak.

11-12 Magoc Rebeka kôc inlu su dom, ma sêkôm gêñ ñayham me sac dañ su dom, nañ Anötö kêyaliñ inlu si dañ sa gwanañ. Inj sôm yom têtj Rebeka bocdec bu:

Ngac atu oc nem akiñ ngac saun. *[Gen 25:23]*

Anötö kôm gêñ dau kêkuc inj ndê lêtj êñyaliñ lau sa-nga tôm inj dau gauc gêm, ma tu gwelenañ ñac dau sêkôm nañ-nga dom. ¹³ Sêto Anötö ndê yom dañ tiyham pi balê lu dau bocdec bu:

Aö atac whiñ Jakob, magoc atac tec Iso. *[Mal 1:2-3]*

¹⁴ Bocdinañ oc dasôm sake? Dasôm bu Anötö ndê lêtj êñyaliñ lau sa-nga inj solop dom, me? Mba andô! ¹⁵ Bu inj sôm yom têtj Moses bocdec bu:

Aö oc tanwalô lau nañ aö atac whiñ bu tanwalô ñac. Ma aö oc atac apu lau nañ aö atac whiñ bu atac apu ñac. *[Eks 33:19]*

¹⁶ Bocdinañ Anötö kêyaliñ lau sa tu ñac dau si atac whiñ me ñac si gwelen-nga dom, magoc tu inj dau ndê tawalô-nga.

¹⁷ Ma gêñ dañ tiyham. Sêto yom nañ Anötö sôm têtj Parao yêc bocdec bu:

Aö gakêñ am ti kiñ bu watôc aneñ ñaclai asê pi gêñ nañ wakôm têtj am, ma bu aneñ ñaê ñawaê sa ma nem nom ñagameñ sambuc ahuc. *[Eks 9:16]*

¹⁸ Ñalêtj dinañ Anötö tawalô lau nañ inj tac whiñ bu tawalô, ma lau nañ inj tac whiñ bu kôm ñac si ñalôm ñadandi, nañ kôm ñadandi sa.

¹⁹ Ma mboe mac nem dañ oc sôm yom têtj aö bocdec bu, “Lêtj dau bu bocdinañ, dec tu sake-nga Anötö puc yac neñ giso asê? Bu Anötö

kêmasañ lêt hon tidôn tòm in gauc gêm, dec asa gitôm bu sa lêt dau-nga dan?” ²⁰ Magoc aô wasôm têt am ñamalac bocke nan gauc gêm bu sôm yom kain dinan pi Anötö. Bocke ma lêt andô dan oc sôm têt ñamalac nan kêmasañ in ma ndac, “Tu sake-nga am kêmasañ aô kain dindec?” ²¹ Yom dau solop dom. Bu ñamalac kêmasañ lêt-nga dau in ti ñadau. Ma in gitôm bu kôc nomdac ma êmasañ gêt ñayham tiwaê dan, me gêt ñambwa waêmba dan, tòm in dau gauc gêm.

²² Ma ñalêt tigen Anötö in ñadau, ma tòm bu kôm tòm in atac whin. Lau nan sêkôm sac sic waê bu sêninga, ma Anötö bu tôc ndê atac ñandê ti in ndê ñaclai asê têt ñac, dec oc tòm. Ma in bu gauc nem bu kôc ndê ñalôm dôn, ma hê yom malô sa têt ñac, dec oc tòm bocdinañ. ²³ In bu ênkuc lêt yom malô-nga dinan, dec in oc kôm tu bu tôc in ndê ñawasi atu asê têt lau nan sic waê bu sêtap in ndê tawalô sa-nga. Lau dau in kêyalin ñac sa gwanan su, bu sêwêkain in ndê ñawasi. ²⁴ Yom dau hêganôn yac lau nan Anötö kêgalêm yac sa, lau Israel, ma lau nan lau Israel dom, nan bocdinañ. ²⁵ Tòm Anötö ndê yom nan propet Hosea to bocdec bu:

Lau nan aneñ lau dom, nan aô oc wasam ñac bu aneñ lau. Ma bawhê nan muñ-nga aô atac whin in dom, nan aô oc wasam in bu aneñ bawhê atac whin-nga.

²⁶ Ma yêc gameñ tigen nan muñ-nga aô gasôm têt ñac bu, “Aneñ lau mac dom,” nan lau oc sêsam ñac bu, “Anötö Tali Ñadau ndê

balêkoc.” *[Hos 2:23; 1:10]*

²⁷ Ma propet Aisaya hoc yom asê pi lau Israel-nga bocdec bu:

Lau Israel-nga ñac lau daêsam ñandô, gitôm ganğac gwêc-nga. Magoc Pômdau oc nem hoñ si dom, oc kôc ñandôlu eñ sa. ²⁸ Bu yom nañ Pômdau kêmatiñ tidôñ, nañ in oc kôm ñandô sa yêc nom, ma ndic dabiñ ñagahô eñ. *[Ais 10:22-23]*

²⁹ Ma tôm yom dañ tiyham nañ Aisaya hoc asê muñ su:

Pômdau Ñaclai Ñadau bu hu yac neñ lau wakuc ñatô siñ gacgeñ sêmbo dom, dec oc dandiñan gitôm malac Sodom ma Gomora. *[Ais 1:9]*

Lau Israel-nga sêkêñ whiñ dom, dec sêti lau gitêñ dom

³⁰ Bocdinañ oc dasôm sake pi Anötö ndê lêñ êñyaliñ lau sa-nga? Lau nañ lau Israel dom, nañ sêkôm gwelen tu sêñsalê lêñ gitêñ-nga dom, magoc sêtap sa tu sêkêñ whiñ gwelen nañ Yisu kôm tu ñac-nga. ³¹ Ma lau Israel-nga sêñsalê lêñ gitêñ yêc yomsu ñalôm, magoc sêtap sa dom. ³² Ma sêtap sa dom, ñahu bu ñac sêkêñ whiñ gwelen nañ Yisu kôm tu ñac-nga, nañ dom. Ñac gauc gêm bu ñac oc sêti lau gitêñ, tu ñac dau si gwelen-nga, ma bocdinañ ñac sêtôm lau nañ sêtiñ gahi pi hoc ma sêpeñ. ³³ Tôm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Alic su nañ! Aö gakêñ hoc dañ kalhac Lôc †Sayon, nañ lau daêsam oc sêtiñ gahi pi ma

sêpenj. Magoc asa nanj kênj whinj inj, nanj oc maya dau dom. *[Ais 28:16; 8:14]*

10

¹ O asidôwai. Aö tac whinj nandô ma gatenj mbec tênh Anötö, bu lau Israel-nga nanj sêkênj whinj Yisu dom, nanj oc sêkênj whinj dec sêtap Anötö ndê mwasiñ nem nac si-nga sa. ² A ö wasôm yomandô bu lau dau sêyêm dau su bu sêsa Anötö ndê lênh. Nac sêkôm gêñ dau, magoc nac si gauc sa pi yom nandô dom. ³ Nahu bu nac gauc gêm bu sêtôc nac dau si lênh asê tôm lênh gitênj. Magoc nac sem gauc lênh nanj Anötö kêmasañ bu sam yac bu lau gitênj, dec sêsôc lênh dau napu dom. ⁴ Bu Kilisi dau ndê lênh gitênj gic bata yomsu honj, dec lau honj nanj sêkênj whinj Yisu, nanj Anötö gêlic nac bu lau gitênj.

Anötö ndê lênh nem lau si-nga

⁵ Lênh bu lau sêti lau gitênj tu sênjukc yomsu-nga, nanj Moses whê sa bocdec bu:

Asa nanj bu êñkuc yomsu honj napep enj, nanj oc ndöc tali tu yomsu-nga. *[Lev 18:5]*

⁶⁻⁷ Magoc namalac danj oc tôm bu t i namalac gitênj tu inj kêkuc yomsu-nga lec dom. Lênh dati lau gitênj tu yac neñ dakênj whinj-nga, nanj meñ sa tiawê su. Tôm yom danj nanj sêto yêc bocdec bu:

Akôc gauc daêsam pi asa oc pi undambê ndi, me sip lambwam ndi dom. *[Diut 30:13]*

Bocdinañ yac dapônnda namalac danj bu pi undambê ndi bu kôc Kilisi sa sip meñ, me bu sip lambwam ndi bu kôc inj su akênj lau batê-nga

dom, tu bu datap yom pi lêṅ dakêṅ whiṅ-ṅga ṅahu sa. Mba! ⁸ Bu yom pi lêṅ dakêṅ whiṅ-ṅga dec yac ahoc asê têṅ mac su, tòm yom naṅ sêto yêc, naṅ sôm bocdec bu:

Yom dau siṅ dau têṅ mac dom, bu mac akôc sa sip nem ṅalôm su, ma mac asôm ambo.
[Diut 30:14]

⁹ Ma yom dau bocdec bu. Am bu kêṅ whiṅ ti nem ṅalôm sambuc bu Anötö uṅ Yisu sa akêṅ lau batê-ṅga, ma whamsuṅ hoc yom asê bu Yisu iṅ am nem Pômdau, dec Anötö oc nem am si.

¹⁰ Bu yêc am nem ṅalôm naṅ am kêṅ whiṅ, dec Anötö gêlic am bu ṅamalac gitêṅ, ma yêc am nem whamsuṅ am hoc nem kêṅ whiṅ Yisu-ṅga asê, dec Anötö gêm am si. ¹¹ Tòm Anötö ndê yom naṅ sêto yêc naṅ sôm:

Asa naṅ kêṅ whiṅ iṅ, naṅ oc maya dau dom.
[Ais 28:16]

¹² Bu Anötö gêlic lau Israel ma lau naṅ lau Israel dom, naṅ ṅalêṅ tigeṅ. Pômdau tigeṅ dec ti lau hoṅ si Pômdau, ma lau hoṅ naṅ sêta iṅ ndê ṅaê, naṅ iṅ oc êmwasiṅ ṅac ṅandô. ¹³ Tòm yom naṅ propet Joel to yêc bocdec bu:

Lau hoṅ naṅ sêta Pômdau ndê ṅaê, naṅ Anötö oc nem ṅac si.
[Joel 2:32]

¹⁴ Magoc lau naṅ sêkêṅ whiṅ Yisu su dom, naṅ oc sêta iṅ ndê ṅaê ṅalêṅ bocke? ṅac bu sêṅgô iṅ ṅawaê dom, dec oc sêkêṅ whiṅ ṅalêṅ bocke? Ma lau bu sêhoc ṅawaê ṅayham asê têṅ ṅac dom, dec oc sêṅgô ṅalêṅ bocke? ¹⁵ Ma lau bu sêṅkiṅ lau aheṅ-ṅga sêsa sêndi dom, dec ṅawaê ṅayham dau oc hôc asê lau dau ṅalêṅ bocke? Tòm yom naṅ sêto yêc naṅ sôm:

Lau nanj sêngô ñawaê ñayham, nanj oc sêtisambuc lau ahen-nga nanj sênsêlên sêmenj tu sêhoc ñawaê dau asê-nga. *[Ais 52:7]*

¹⁶⁻¹⁷ Bocdinañ yac neñ dakênj whiñ ñahu sip danjô ñawaê ñayham, ma yom pi Kilisi ti ñawaê ñayham ñahu. Magoc lau Israel-nga honj sêkôc ñawaê ñayham sa dom. Tôm Aisaya to:

O Pômdau, lau danj sêkênj whiñ yom nanj yac ahoc asê, nanj dom. *[Ais 53:1a]*

¹⁸ Mac gauc gêm bocke? Lau Israel-nga sêngô ñawaê ñayham su, me mba? Aêc, ñac sêngô su, tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Yom dau sa têtj nom ñabatiñ honj, ma lau sêngô yêc nom ñagamenj sambob. *[BW 19:4]*

¹⁹⁻²¹ Ma gêndac danj tiyham bocdec bu, lau Israel-nga sênyalê yom nanj sêngô su, me mba? Gauc nem Anötö ndê yom, nanj Aisaya to pi lau Israel-nga bocdec bu:

Tôm bêc honj aô kamatôc amanj tu wakôc lau dau sa-nga, magoc ñac lau danjapêc ma ñac si ñalôm ñadandi. *[Ais 65:2]*

Lau Israel-nga sêtec bu sêkôc ñawaê ñayham sa, ma bocdinañ yom dau sa têtj lau gamenj apa-nga gi. Yom nanj Anötö sôm têtj lau Israel-nga, nanj whê gêtj dau sa, tôm Moses to yêc bocdec bu:

Aô oc watoc lau waêmbe sa, e kôm mac anem lêmunj ñac. Ma watoc lau gauc mbasi-nga sa, e kôm mac atac ñandê. *[Diut 32:31]*

Ma Aisaya dau sôm yom yêc awê bocdec bu:

Lau naŋ sêŋsalê aö dom, naŋ sêtap aö sa. Ma gatôc dauŋ asê têtŋ lau naŋ sêndac aö dom naŋ. *[Ais 65:1]*

11

Anötö puc dômbwê iŋ ndê lau Israel-ŋga dom

¹ Bocdinaŋ aö bu wandac mac bocdec bu. Mac gauc gêm bu Anötö puc dômbwê iŋ ndê lau Israel-ŋga, me? Aö wasôm mba andô, bu aö dauŋ ŋgac Israel-ŋga, ma Abraham ndê wakuc daŋ, naŋ gasa akêtŋ Benjamin ndê toŋ. ² Anötö puc dômbwê iŋ ndê lau naŋ iŋ kêyalinŋ ŋac sa gwananŋ su, naŋ dom. Gauc nem yom naŋ sêto yêc pi Elaija, têtŋ ndoc iŋ pu lau Israel-ŋga têtŋ Anötö, ma sôm yom bocdec bu:

³ Pômdau, ŋac sic am nem lau propet ndu, ma sêseŋ alta naŋ lau sem akiŋ am sêmbo, naŋ su. Aö taŋwasêŋ dec gasôc am ŋapu, ma ŋac bu sêndic aö ndu. *[1 Kiŋ 19:10, 14]*

⁴ Gauc nem yom naŋ Anötö ô têtŋ iŋ bocdec bu: Aö gasiŋ aneŋ lau 7,000 sêmbo lau Israel-ŋga ŋalôm, naŋ sêpônŋ haduc têtŋ anötö tasanŋ Baal dom. *[1 Kiŋ 19:18]*

⁵ Ŋalêŋ tigenŋ kwahic dec lau toŋ daŋ sêmbo lau Israel-ŋga ŋalôm, naŋ Anötö kêyalinŋ ŋac sa sêti iŋ ndê, kêkuc iŋ ndê lêtŋ êmwasiŋ lau ŋambwa-ŋga. ⁶ Ŋac sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa tu ŋac dau si sakiŋ-ŋga dom. Anötö bu êŋyaliŋ ŋac sa tu ŋac si sakiŋ-ŋga, dec yom naŋ dasôm pi iŋ ndê lêtŋ êmwasiŋ lau ŋambwa-ŋga, naŋ oc yom ŋandô dom.

⁷ Bocdinañ oc dasôm sake? Lau Israel-nga sêkôm mwasac bu sêti lau gitêñ yêc Anötö anğô-nga, magoc gitôm dom. Magoc ñac si lau nañ Anötö dau kêyalin ñac sa, nañ sêtap lêt sêti lau gitêñ-nga sa. Ma ñac si lau ñatô, Anötö kôm ñac si ñalôm ñadandi sa, ⁸ tòm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêñ ñasec kôm ñac si ñalôm ahuc, ma in kôm ñac si tandô tipec ma ñac si dañgasuñ hóc ahuc. Ma ñac sêmbo bocdinañ ñapañ e meñ têt kwahic dec. *[Diut 29:4; Ais 29:10]*

⁹ Ma Dawid to yom bocdec bu:

Mwasin nañ ñac bu sêneñ-nga, nañ oc kac dau kwi ma kêñ sac ñac, gitôm huc me akô bu kôc ñac dôn-nga, ma gitôm hoc sêtin gahi pi-nga, ma gitôm ñagêyô sac bu kêñ wapac ñac. ¹⁰ Anötö kôm ñac si tandô tipec, e sêlic gameñ apu. Ma in kêñ ñac sêhóc ñawapac ñapañ e dômbwêkwa mbwê-alö. *[BW 69:22-23]*

Lau apa sêtap mwasin sa tu lau Israel-nga

¹¹ Aö bu wakêt gêndac dañ tiyham. Mac gauc gêm bu lau Israel-nga sêpeñ e sinğa gacgeñ, me mba? Aö wasôm têt mac bu mba andô. Magoc tu lau Israel si giso-nga, dec lau nañ lau Israel dom, nañ sêtap Anötö ndê lêt nem lau si-nga sa. Ma gêt dau oc kôm lau Israel-nga sênem lêmun lau apa dau. ¹² Magoc ñac si giso dau ti señ bu lau apa hoñ sêtap Anötö ndê mwasin sa hóc gêlêc. Ma ñac lau Israel-nga dau bu sêkac dau kwi ma sêkêt whin Yisu, dec lau daêsam andô oc sêtap

Anötö ndê mwasiņ sa êņlêc, ņac lau Israel-ņga dau, ma lau gameņ apa-ņga sêwhiņ.

¹³ Aö gato yom dindec têņ mac lau naņ lau Israel dom. Anötö kêyaliņ aö sa gati aposel tu bu wahoc ņawaê ņayham asê têņ mac-ņga. Ma aö atac ņayham atu tu aneņ gwelenē dindec-ņga.

¹⁴ Țahu bu mboe aneņ asidôwai Israel-ņga ņatô oc sênem lêmuņ Anötö ndê mwasiņ naņ mac atap sa, e kôm ņac sênem dau kwi ma sêtap lêņ Anötö nem ņac si-ņga sa sêwhiņ. ¹⁵ Kwahic dec ņac sêkôc ņawaê ņayham pi Yisu sa dom, ma tu dinaņ-ņga dec lau gameņ apa-ņga hoņ sêņgô ņawaê naņ hê wamba ņac têņ Anötö. Magoc lau Israel-ņga bu sêkôc ņawaê ņayham dau sa ma sêkêņ whiņ Yisu, dec ņac oc sêtôm lau naņ sêtisa akêņ lau batê-ņga. ¹⁶ Gêņ ņandô mbêc naņ dakêņ ti da têņ Anötö naņ gêņ dabuņ, ma oc kôm gêņ ņandô ņambu-ņga hoņ ti dabuņ. Ma Anötö bu lic a daņ ņawakac bu dabuņ, dec iņ oc lic a dau ņasaņgac hoņ bu dabuņ bocdinaņ.*

Pol gêm dôhôn lau Israel pi a olib

¹⁷ Lau Israel-ņga gitôm a †olib malac-ņga naņ Anötö tim ņasaņgac ņatô kic. Ma mac lau naņ lau Israel dom, mac atôm a olib saleņ-ņga ņasili. Ma Anötö kôc mac, ma sô mac dôņ pi a olib malac-ņga dau ņampê, awhiņ a dau ņasaņgac ņatô, bu atap ņakwi ņayham sa yêc a olib dinaņ

---

* **11:16** Yom dau iņ gitôm yom gôliņ daņ. Yom pi gêņ ņandô mbêc ma a ņawakac, naņ hêganôn lau Israel-ņga si apai. Pol bu tôc asê bu Anötö kôc lau Israel-ņga si apai sa ma gêlic ņac bu lau dabuņ, ma ņac si lau wakuc bu sêkêņ whiņ Yisu, dec iņ oc lic ņac bu lau dabuņ ņalêņ tigen.

ņawakac. ¹⁸ Bocdinaņ atoc daôm sa tu mac akôc a ņasaņgac naņ siņga su, naņ si mala-ņga dom. Mac bu akôm bocdinaņ, dec gauc nem bu mac akêņ ņaņga têņ a olib dau dom, magoc mac daôm akôc ņaņga yêc a olib ņawakac. ¹⁹ Ma mboe mac gauc gêm bu Anötö tim ņasaņgac ņatô su, tu bu kôc mac sa aô ņac su. ²⁰ Yom dau iņ yomandô, tigen gauc nem bocdec bu, Anötö kôc mac sa tu mac akêņ whiņ Yisu-ņga, ma tim ņac su bu ņac sêkêņ whiņ dom. Bocdinaņ atoc daôm sa dom, magoc atöc Anötö. ²¹ Bu a dau ņasaņgac solop naņ Anötö tim ņatô su. Ma iņ gitôm bu oc tim mac su bocdinaņ.

²² Tu dinaņ-ņga dec aņyalê tidôņ bu Anötö iņ Anötö êmwasiņ lau-ņga, ma iņ Anötö kêņ ņagêyô têņ lau-ņga whiņ. Iņ kêņ ņagêyô têņ lau naņ sêpeņ, magoc kêmwasiņ mac. Asap iņ ndê mwasiņ dinaņ dôņ. Bu mba, dec iņ oc tim mac su. ²³ Ma lau Israel-ņga dinaņ bu sêkac dau kwi ma sêkêņ whiņ Yisu, dec Anötö oc kôc ņac sa, ma iņ gitôm bu kêņ ņac sêmbu sêndi sêsap a olib dau dôņ tiyham. ²⁴ Bu mac a olib malac-ņga ņasaņgac solop dom, magoc Anötö kôc mac yêc a olib saleņ-ņga, ma kêņ mac ati a olib malac-ņga ņasaņgac. Bocdinaņ oc ņawapac dom bu iņ kôc a dau ņasaņgac solop, ma kêņ ņac sêlhac si a ņampê solop tiyham.

Anötö tawalô lau hoņ

²⁵ O asidôwai. Yom dindec ņahu sip ņalôm gi, ma aô tac whiņ bu mac aņyalê ņapep. Ma bocdinaņ oc tôm dom bu mac atoc daôm sa. Anötö kôm lau Israel-ņga si ņalôm ņadandi sa,

bu sêmbô bocdinaŋ e lau gameŋ apa-nga hoŋ naŋ Anötö kêgalêm ñac sa, naŋ sêmeŋ sêsôc Anötö ndê gôliŋ ñapu su naŋ. ²⁶ Ma ñalêŋ dinaŋ dec Anötö oc nem lau Israel-nga hoŋ si, tòm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Ngac nem lau si-nga oc meŋ sa akêŋ Lôc Sayon. Ma iŋ oc nem Jakob ndê wakuc kwi sêhu mêtê sac siŋ. ²⁷ Ma aô wamatiŋ aneŋ pwac whiŋ ñac, têŋ têm naŋ aô oc wasuc ñac si sac kwi. *[Ais 59:20-21]*

²⁸ Lau Israel-nga sêti Anötö ndê ñacyo, ñahu bu sêkôc ñawaê ñayham pi Yisu sa dom. Ma tu dinaŋ-nga ñawaê dau golôm mac. Magoc Anötö kêyaliŋ ñac sa gwanan su, dec tac whiŋ ñac tu abanji Israel-nga. ²⁹ Bu galem ti mwasiŋ naŋ Anötö gic bata têŋ lau, naŋ iŋ oc tòm dom bu seŋ su. ³⁰⁻³¹ Muŋ-nga mac lau gameŋ apa-nga daŋampêc têŋ Anötö. Magoc kwahic dec lau Israel-nga daŋgapêc têŋ Anötö, dec mac atap iŋ ndê tawalô sa. Ma tu dinaŋ-nga ñac lau Israel-nga naŋ kwahic dec daŋgapêc têŋ Anötö, naŋ tiŋambu oc sêtap iŋ ndê tawalô sa sêwhiŋ. ³² Bu Anötö sam lau hoŋ bu lau daŋgapêc-nga. Iŋ tôte gêŋ dau tiawê, dec lau hoŋ naŋ bu sênem dandi kwi, naŋ iŋ oc tawalô ñac.

Datoc Anötö ndê waê sa

³³ Oyaê. Anötö ndê mwasiŋ ti iŋ ndê gauc iŋ gêŋ atu andô, ma iŋ kêyalê gêŋ hoŋ e pi sa timala eŋ. Asa oc nditôm bu êŋyalê iŋ ndê lêŋ me yom naŋ tidôn yêc iŋ-nga?

³⁴ Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, me gitôm bu kêŋ gauc têŋ iŋ? *[Ais 40:13]*

³⁵ Ma asa tòm bu kên gên ñayham dan tên Anötö, dec Anötö oc kên gên tên in ô? [*Job 41:11*]

³⁶ Bu gên hon sa akên in ndê, ma in ti gên hon ñahu ma ti gên hon ñadau bocdinañ. Datoc in ndê waê sa titêm-titêm. Yomandô.

12

Dasa neñ lên wakuc dawhiñ Kilisi

¹ O asidôwai. Gauc nem yom hon nañ aö gasôm tu gawhê Anötö ndê tawalô sa tên mac-nga nañ. Dec akên daôm sambuc bu anem akin Anötö tòm mac nem bêc ambo tamli-nga hon. Akên daôm sambuc atôm da tali ma dabuñ, nañ oc ndic Anötö tandô ñayham. Mac nem lên ñandô añkuc Ñalau Dabuñ tu anem akin Anötö-nga dau dinañ. ² Anselên ti asa nem lên atôm lau nom dindec-nga dom, magoc ati lau wakuc tòm Anötö kên gauc wakuc tên mac. Ma bocdinañ mac oc atôm bu añsahê gên hon, ma añyalê mêtê gitên, ma mêtê ñawasi ma mêtê nañ oc ndic Anötö tandô ñayham, nañ in atac whiñ bu yac dakôm.

Anötö kêmwasin yac ñalên têtên

³ Tòm Anötö ndê mwasin puc aö dôn, dec wasôm tên mac hon têtên ndí, bu atoc daôm sa êñlêc dom, magoc akôc gauc ñapep pi daôm. Bu mac hon akên whiñ Yisu tòm mwasin nañ Anötö dau gic sam tên mac ñalên têtên. ⁴ Yac tanyalê bu ñamalac dan in ñamlic tigen, magoc ñagên daêsam sêyêc in ndê ñamlic tigen dinañ. Ma gên dau sêwêkain gwelen têtên. ⁵ Ma ñalên tigen

dinaŋ, yac lau daêsam naŋ dakêŋ whiŋ Kilisi su, naŋ dati Yisu ndê gôlôwac dabuŋ tigeŋ, ma yac tigeŋ-tigeŋ dambo tu danem lau hoŋ naŋ sêmbô gôlôwac dabuŋ ŋalôm, naŋ sa. ⁶ Yac dawêkaiŋ mwasinŋ dakôm gwelenŋ-ŋga têtêtêŋ, tôm Anötö kêmwasiŋ yac ŋalêŋ. Asa naŋ tap mwasinŋ hoc yom asê tôm propet-ŋga sa, naŋ kôm tôm inŋ ndê kêŋ whiŋ tôc asê. ⁷ Asa naŋ tap mwasinŋ nem akiŋ gôlôwac-ŋga sa, naŋ nem akiŋ maŋ. Ma inŋ naŋ tap mwasinŋ sa bu êndôhônŋ Anötö ndê yom têtê lau, naŋ bocdinaŋ. ⁸ Asa naŋ tap mwasinŋ sôm yom ŋayham-ŋayham tu puc lau dôŋ-ŋga sa, naŋ kôm. Ma asa naŋ Anötö ndê mwasinŋ kac inŋ bu kêŋ gêtê tu nem lau ŋalôm sawa sa-ŋga, naŋ kêŋ ti ndê ŋalôm sambuc. Asa naŋ tap mwasinŋ bu nem gôliŋ gôlôwac-ŋga sa, naŋ kôm ti lichalê, ma inŋ naŋ tap mwasinŋ tawalô lau-ŋga sa, naŋ tawalô lau ti atac ŋayham.

Mêtê atac whiŋ-ŋga

⁹ Mêtê atac whiŋ-ŋga inŋ gêtê dasôm ŋambwa-ŋga dom. Dakôm ŋandô sa ŋalêŋ bocdec. Yac atac tec mêtê sac ma dasap mêtê ŋayham dôŋ. ¹⁰ Dakêŋ neŋ ŋalôm sambuc tu atac whiŋ asidôwai-ŋga, ma datoc ŋac sa hôc gêlêc daunŋ dandic ŋawaê. ¹¹ Dakêŋ daunŋ sambuc tu danem akiŋ Pômdau-ŋga, ma dakôm ti ŋalôm lu-lu dom. ¹² Gêtê naŋ dakêŋ batanŋ bu Anötö kôm, naŋ dahônŋ ti atac ŋayham, dalhac ŋanŋa tu dahôc ŋawapac-ŋga ti neŋ atac pa su, ma dasap mêtê datenŋ mbec-ŋga dôŋ ŋapanŋ. ¹³ Dakêŋ gêtê tu danem Anötö ndê lau dabuŋ naŋ sêpônnda dau, naŋ sa-ŋga, ma dandic ya ŋac. ¹⁴ Lau naŋ sêkêŋ

kisa mac, nañ apucbo ñac dom, magoc andac Anötö bu nem mbec ñac. ¹⁵ Lau bu sêkôm atac ñayham, dec atac ñayham awhiñ ñac. Ma lau bu sêtañ, nañ atañ awhiñ ñac. ¹⁶ Apiñ daôm dôn ti ñalôm tigen. Atoc daôm sa me alic daôm bu lau ti gauc atu-tu dom, magoc atac whiñ lau waêmbe ma ambo ahê ñac dom.

¹⁷ Akôm mêtê sac ô sac nañ sêkôm têt mac, nañ dom. Ayob daôm ñapep bu akôm mêtê nañ lau hoñ sêlic bu ñayham eñ. ¹⁸ Anşahê bu nditôm, dec ambo awhiñ lau ti yom malô eñ, ma mac daôm akôm gêñ dañ bu aseñ yom malô su dom. ¹⁹ O aneñ asidôwai, akêñ ñagêyô ô sac dom, magoc akêñ lau nañ sêkôm sac têt mac sêsip Anötö amba e sêtap iñ dau ndê atac ñandê sa. Bu sêto yom dañ yêc, nañ sôm bocdec bu:

Pômdau sôm, “Gweleñ sac ñagêyô-nga yêc aö aman, ma aö dauñ oc wakêñ.” *[Diut 32:35]*

²⁰ Akêñ ñagêyô dom, magoc akôm tôm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Am nem ñacyo bu gêñ yô iñ, nañ kêt gêñ iñ neñ. Iñ bu bu yô iñ, nañ kêt bu iñ nôm. Am bu kôm bocdinañ, dec oc kôm iñ maya dau ñalêñ sac. *[Prov 25:21-22]*

²¹ Ayob bu sac ku mac dulu dom, magoc akôm mêtê ñayham eñ e aku sac dulu.

13

Dasôc gôliñwaga ñapu

¹ Gôliñwaga hoñ nañ sem gôliñ sêmbo nom, nañ si ñaclai ñahu yêc Anötö, ma iñ dau kêt ñasawa têt ñac bu sênem gôliñ. Ñac si dañ

hòc asê ñambwa dom. Bocdinañ lau hoñ sêsòc ñac ñapu sêndic ñawaê. ² Asa nañ tec bu sòc gôliñwaga ñapu, nañ tec gôliñ nañ Anötö dau kên, ma in oc tap matôc sa. ³ Gôliñwaga si ñaclai yêc bu sêmatôc lau, magoc ñac si matôc dau gic waê lau nañ sêkôm mêtê ñayham, nañ dom, gic waê lau nañ sêkôm mêtê sac. Tu dinañ-nga dec akôm mêtê ñayham eñ, ma gôliñwaga oc sêlic mac ñayham, ma mac oc atôc daôm tu gôliñwaga si matôc-nga dom. ⁴ Nahu bu ñac sêti Anötö ndê lau akiñ bu sêyob yac dambo ñayham-nga. Magoc mac bu akôm mêtê sac, nañ atôc daôm, bu ñac sêkôc ñaclai bu sêmatôc lau, ma ñaclai dau in gêñ ñambwa dom. Nac Anötö ndê lau akiñ nañ sêo in su sêmbo nom, bu sêkên ñagêyô têt lau nañ sêkôm mêtê sac nañ. ⁵ Tu dinañ-nga dec dasôc gôliñwaga ñapu. Nahu bu ñac si ñaclai yêc bu sêmatôc yac. Ma gêñ dañ whiñ bocdec bu. Tanjalê yêc neñ ñalôm bu dasôc ñac ñapu, in lêt solop.

⁶ Gôliñwaga dinañ sêkên si têt tu sênem gôliñ tôm Anötö ndê lau akiñ, ma tu dinañ-nga dec in solop bu mac akên takis bu anemlhi ñac. ⁷ Aêc! Gêñ bocke nañ mac ac waê bu akên, nañ akên. Takis me mone bocke nañ mac ac waê bu akên, nañ akên. Lau nañ sic waê bu mac atoc ñac sa, nañ dec atoc ñac sa, ma lau ti ñaclai, nañ asôc ñac ñapu ñapep.

Mêtê atac whiñ asidôwai-nga

⁸ Ayob daôm bu têt dañ yêc mac-nga dom. Têt tigen yêc mac-nga, nañ bu akên nem atac whiñ lom daôm. Bu asa nañ tac whiñ in ndê

asidôwa, nañ kôm Anötö ndê yomsu hoñ ñandô sa. ⁹ Bu yomsu nañ Moses to bocdec bu, “*Kôm gêñ mockaiñ-nga dom. Ndic ñamalac ndu dom. Nem kañ gêñ dom,*” ma “*Tamgatu gêñ dom,*” ma yomsu ñatô hoñ, nañ ñahu sip yomsu tigen dindéc, “*Atac whiñ lau menpañ am-nga gitôm am atac whiñ daôm.*” ¹⁰ Asa nañ kékuc mêtê atac whiñ-nga, nañ oc kôm lau menpañ iñ-nga ñayom dom. Bocdinañ mêtê atac whiñ lau-nga kôm yomsu hoñ ñandô sa.

Bêc ñambu-nga meñ kêpiñ

¹¹ Asap mêtê atac whiñ-nga dôñ ñapañ, bu mac anyalê têm kwahic dec-nga su. Têñ ndoc dakêñ whiñ tiwakuc, nañ dalic bu bêc datap Anötö ndê mwasin nem yac si-nga ña-ñandô sa, nañ yêc ahê dôñ yêc. Magoc kwahic dec bêc dau meñ kêpiñ su. Bocdinañ ayêc bêc dom, anem ali. ¹² Ôbwêc pacndê su, ma kêpiñ bu lañsê. Bocdinañ dahu mêtê ñasec-nga hoñ sin, ma dasap mêtê ñawê-nga dôñ, gitôm dakôc wapa dandic sin-nga sa. ¹³ Tansêlêñ ti dasa neñ lêñ ñapep, nditôm lau nañ sêmbo ñawê ñalôm. Dakôm mêtê sac atac ñagalac-nga me danôm gêñ êñiñ yac-nga dom. Dasa lêñ mockaiñ-nga ma dakôm mêtê mayañ-nga dom. Ma dahu mêtê atac ñandê-nga ma mêtê lêmun-nga hoñ sin. ¹⁴ Anselêñ ti asa nem lêñ ankcuc Pômdau Yisu Kilisi, gitôm mac asôc iñ ti nem ñakwê. Ma mac nem ñalôm akwa bu êñgilí mac bu akôm sac, nañ goc asôc ñapu me akôm ñandô sa dom.

14

Yom pi lau naŋ sêkêŋ whiŋ ŋaŋga dom

¹ Lau naŋ si sêkêŋ whiŋ ŋaŋga dom, naŋ akôc ŋac sa, ma alic ŋac sac pi yom ma pi lêŋ naŋ Pômdau tôc tiawê têŋ yac dom, naŋ dom. ² Lau ŋatô sêkêŋ whiŋ ŋaŋga dec seŋ gêŋ hoŋ. Magoc lau ŋatô sêkêŋ whiŋ ŋaŋga dom, dec sêkêŋ yao wata ma seŋ dom. ³ Am asa naŋ gêlic gêŋ hoŋ ŋayham tu neŋ-ŋga, naŋ pu lau naŋ sêtec wata, naŋ dom. Ma am asa naŋ gêŋ wata dom, naŋ pu lau naŋ seŋ wata, naŋ dom. Bu Anötö kôc lau dau sa su. ⁴ Am asa dec gauc gêm bu êmatôc ŋamalac daŋ ndê ŋgac akiŋ? Ngac akiŋ dau ndê ŋadau oc êŋsahê iŋ ndê lêŋ, ma sôm bu iŋ lhac, me iŋ peŋ. Ma iŋ oc lhac, ŋahu bu Pômdau gitôm bu puc iŋ dôŋ.

⁵ Ma yom daŋ tiyham. Lau ŋatô sêtoc bêc daŋ sa bu bêc dabuŋ hôc gêlêc bêc ŋatô su. Ma lau ŋatô sêlic bêc hoŋ tôm dau. Magoc ŋalêŋ solop bu lau hoŋ sêkôc gauc pi lêŋ sênem akiŋ Anötö-ŋga, ma sêkôm tôm ŋac dau si ŋalôm kac ŋac. ⁶ Lau naŋ sêtoc bêc ŋatô sa kêlêc, naŋ sêkôm tu sêtoc Pômdau sa-ŋga. Ma lau naŋ seŋ wata, naŋ sem daŋge Anötö, dec seŋ gêŋ dau ma sêtoc Pômdau sa. Ma ŋac naŋ seŋ wata dom, naŋ sêkêŋ yao gêŋ dau tu sêtoc Pômdau sa-ŋga. Ma ŋac bocdinaŋ sem daŋge Anötö. ⁷ Bu yêc yac lau dakêŋ whiŋ Yisu-ŋga ŋalôm, naŋ ŋamalac daŋ ti ŋadau dau tu iŋ ndê têm mbo tali-ŋga, me tu ndê têm mbac ndu-ŋga dom. ⁸ Yac bu dambo taŋli me dambac ndu, naŋ dambo tu dapo P ômdau ndê

waê sa-nga. Yomandô. Yac bu dambo tanli me dambac ndu, nanj dati Pômdau ndê lau.

⁹ Kilisi mbac ndu ma tisa mbo tali tiyham, tu bu ti lau batê si Pômdau, ma lau tali si Pômdau bocdinañ. ¹⁰ Ma bocdinañ tu sake-nga mac alic nem asidôwai sac, me apu ñac tu yom ñambwa-ñambwa-nga? Yac tanjalê su bu yac honj oc dalhac Anötö anğô-nga têtj inj ndê bêc êmatôc lau-nga. ¹¹ Tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Tôm aö gambo tanli yomandô, dec anyalê pi ñandô bu lau honj oc sêpônj haduc têtj aö, ma sêhoc si yom asê yêc Anötö anğô-nga.” *[Ais 45:23]*

¹² Yom dau tôc asê tiawê bu yac tigenj-tigenj oc dalhac Anötö anğô-nga, bu dawhê dauñ neñ lêtj sa têtj inj.

Mêtê atac whiñ-nga oc kôm asidôwa danj penj dom

¹³ Tu dinañ-nga dec danem dôhônj dauñ neñ lêtj whiñ asidôwai si lêtj tu dapu ñac-nga dom. Ma dayob bu dakôm gêtj danj, nanj oc tôm bu lhac asidôwa danj ahuc e inj so Anötö ndê lêtj, nanj dom. ¹⁴ Aö gakêtj whiñ Pômdau Yisu, dec whê aneñ gauc sa, ma kayalê tidônj bu gêtj honj inj ñayham yêc Anötö anğô-nga. Magoc ñamalac danj bu kêtj whiñ bu gêtj danj inj ñadômbwi yêc Anötö anğô-nga ma kêtj yao bu neñ dom, goc gêtj dau ñadômbwi yêc ñamalac dau anğô-nga. ¹⁵ Magoc mac bu aneñ gêtj danj nanj kôm nem asidôwa danj ndê ñalôm ñawapac, dec mac atôc mêtê atac whiñ-nga têtj inj dom. Ayob daôm bu mac nem lêtj aneñ gêtj-nga kôm nem asidôwa

nañ Kilisi mbac ndu tu in-nga, nañ ndê kên whin tisac dom. ¹⁶ Akôm gêñ hoñ ti gauc, ma bocdinañ lau dañ oc sêtôm dom bu sêpu gêñ nañ mac alic ñayham. ¹⁷ Lêñ nañ dambo †Anötö ndê gôlin ñapu, nañ ñahu hêganôn gêñ daneñ ti danôm-nga dom. Magoc dambo Anötö ndê gôlin ñapu ñahu sip dasa lêñ gitên, ma dambo ti yom malô ma ti atac ñayham nañ Nalau Dabuñ puñ dôn sip yac neñ ñalôm têtên. ¹⁸ Asa nañ bu nem akind Kilisi êñkuc lêñ dinañ, nañ Anötö oc lic in ñayham, ma lau nom-nga sêwhin oc sêmpin in.

¹⁹ Bocdinañ dasap lêñ yom malô-nga dôn, ma dakôm gêñ hoñ tu dapuc asidôwai hoñ dôn ma dalhac ñaŋga. ²⁰ Akôm Anötö ndê gwelen popoc tu yom pi gêñ daneñ-nga-nga dom. Gêñ hoñ in ñayham tu daneñ-nga, magoc yac bu dakôm ñamalac dañ ndê kên whin tisac tu gêñ nañ tañ-nga, dec dakôm giso. ²¹ Mac bu aneñ wata me anôm wain me akôm gêñ ñatô nañ kôm nem asidôwa dañ ndê kên whin tisac, nañ ñayham bu mac ahu gêñ dau sin yêc-nga.

²² Yom bocke nañ am kên whin pi gêñ hoñ dinañ, nañ kôc dôn yêc amlu Anötö ñalhu. Asa nañ kôc gauc ñapep pi gêñ hoñ dinañ e kôm giso dom, nañ oc tap Anötö ndê mwasin sa. ²³ Magoc ñamalac nañ gêñ gêñ ma ñalôm lu-lu pi gêñ dau, nañ kêkuc lêñ kên whin-nga dom, ma oc tap Anötö ndê matôc sa. Lêñ bocke nañ am kên whin bu lêñ solop yêc Anötö aŋgô-nga, nañ kôm. Gêñ bocke nañ am kôm ti atac lu-lu, nañ sac.

Dakôm gêñ hoñ tu danem asidôwai sa-nga

¹ Yac lau nañ dakêñ whiñ ñanga, nañ dahôc ñawapac dawhiñ lau nañ sêkêñ whiñ babalê, tu bu danem ñac sa-nga dandic ñawaê. Dakôm gêñ tu dapo dauñ sa-nga dom. ² Yac lau tigen-tigen dakôm mêtê ñayham têt lau menpañ yac-nga tu danem ñac sa-nga, ma tu dapuc ñac dôñ-nga. ³ Gauc nem Kilisi. In kôm gêñ danñ tu dau ndê atac whiñ-nga dom, magoc kôm gêñ hoñ kêkuc Anötö ndê atac whiñ. Ma tu dinañ-nga dec sêpu inñ, tòm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Lau nañ sêpu am, nañ sêpu aö bocdinañ. [BW 69:9]

⁴ Anötö ndê yom hoñ nañ sêto yêc muñ su, nañ Anötö kêñ bu êndôhônñ yac. Ma yom dau oc puc yac dôñ bu dalhac ñanga, ma êñgilí yac bu dahu ñandô ñayham nañ dakêñ batañ dambo, nañ siñ dom.

⁵ Anötö nañ puc mac dôñ ma kêgilí mac bu alhac ñanga, nañ piñ mac hoñ dôñ tu anñkuc Yisu Kilisi-nga. ⁶ Ma ñalêñ dinañ inñ oc kêñ mac ambo ti nem ñalôm tigenñ, ma awham pitigenñ ma ahoc yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba Anötö ndê waê asê.

Ñawaê ñayham gic lau Israel-nga ma lau apa hoñ ñawaê

⁷ Bocdinañ akôc lau sêkêñ whiñ Yisu-nga hoñ sa, tòm Kilisi dau kôc mac sa. Ñalêñ dinañ mac oc apo Anötö ndê waê sa. ⁸ Aö wasôm têt mac bu Kilisi menñ gitôm lau Israel-nga si ñgac akiñ, bu kôm yom nañ Anötö gic bata têt abañi Israel-nga, nañ ñandô sa. ⁹ Ma lau nañ lau Israel dom,

nañ oc sêmpinñ Anötö tu inñ ndê mêtê tawalô lau-
nga. Gitôm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Tu dinañ-nga aö wampinñ am têtñ ndoc
aö wambo wawhinñ lau gameñ apa-nga.
Wanem wê tu watoc am nem ñaê sa-nga.
[BW 18:49]

¹⁰ Ma yom dañ tiyham yêc bocdec bu:
Mac lau gameñ apa-nga, atac ñayham awhinñ
Anötö ndê lau Israel-nga. *[Diut 32:43]*

¹¹ Ma dañ tiyham:
Mac lau gameñ apa-nga hoñ ampinñ Pômdau.
Ma mac lau hoñ anem wê atoc inñ sa-nga.
[BW 117:1]

¹² Ma Aisaya to yom bocdec bu:
Ñasili dañ oc puc pi meñ yêc Jessi ndê
ñawakac. Ma inñ oc tisa bu nem gôlinñ lau
nom-nga hoñ. Ma lau nañ lau Israel dom,
nañ oc sêkêñ bata bu inñ nem ñac si. *[Ais
11:10]*

¹³ Aö watenñ Anötö, nañ ti gêtñ ñayham hoñ nañ
yac dakêñ batanñ, nañ ñahu, bu kêtñ atac ñayham
ti yom malô nem mac ahuc tu mac nem akêñ
whinñ Yisu Kilisi-nga. Ma bocdinañ Nalau Dabunñ
ndê ñaclai oc puc mac dôñ bu alhac ti atac pa
su, ma ahôñ gêtñ ñandô ñayham nañ mac akêñ
batam ambo.

Pol ndê gwelenñ ñawaê ñayham-nga

¹⁴ O aneñ asidôwai. Yêc aneñ ñalôm aö gakêñ
whinñ ñaंगा bu mac akôm mêtê ñayham eñ, ma
mac anyalê yom ñandô tidônñ, e mac atôm bu
andôhônñ têtñ daôm. ¹⁵ Tu Anötö ndê mwasiñ
nañ kêtñ têtñ aö-nga, dec gato yom pi gêtñ ñatô

ti njanğa têtj mac, tu bu wawhê mac nem gauc sa, ma gauc nem yom dau tiyham. ¹⁶ Aêc. Anötö kêmwasinj aö, dec kêyalinj aö sa bu wanem akinj Yisu Kilisi tòm dabunjsiga, bu wahoc Anötö ndê nawaê nayanham asê têtj lau gamej apa-nğa. Ma tu anenj gwelenj dindec-nğa dec lau gamej apa-nğa nanj sêkêj whinj Yisu, nanj oc sêti lau dabunj nğ Nalau Dabunj ndê nğclai, ma nğc oc sêtôm da nanj Anötö gêlic nayanham.

¹⁷ Bocdinağ dec anenj nahu gapo dağj sa tu gwelenj nanj gakôm tu Anötö-nğa, nanj Yisu Kilisi dau. ¹⁸ Aö gatec bu wasôm yom pi gêtj nanj aö dağj gakôm, tigenj wasôm yom pi gêtj honj nanj Kilisi dau kôm. Aö gahoc nawaê nayanham asê têtj lau gamej apa-nğa, ma sêlic gêtj daêsam nanj aö gakôm. Magoc Kilisi dau gêm nğc si nğlôm kwi e nğc dağja wambu Anötö. ¹⁹ Inj ndê Nalau Dabunj kêtj nğclai têtj aö bu wakôm gêtj dalô ti gêtj atu-tu daêsam. Bocdinağ aö gahoc nawaê nayanham pi Kilisi asê timala enj, yêc malac Jerusalem ma yêc gamej honj e meğj têtj gamej Ilirikum-nğa. ²⁰ Aö gatec bu wakwê andu pi lhac alhö nanj nğamalac dağj kêsuhuj muğj su. Bocdinağ têtj nğamata-nğa e meğj, aö atac whinj bu wasôm nawaê nayanham asê têtj lau nanj dağgasuj sambuc Kilisi ndê nğê-nğa. ²¹ Tôm yom dağj nanj sêto muğj su pi Kilisi bocdec bu:

Lau nanj sêtjgô inj nawaê dağj dom, nanj oc sêlic inj. Ma nğc nanj sêtjgô yom pi inj su dom, nanj oc sêtjyalê inj. *[Ais 52:15]*

Pol gauc gêm bu ndic lau malac Rom-nğa kêsî

²² Tu gwelenɗɗin naɗ hê aô dôŋ ɗaɗaɗ-ɗa, dec gitôm dom bu watêɗ mac waloc. ²³ Yala daêsam gi su, aô ɗalôm kac aô bu walic mac. Ma kwahic dec aneɗ gwelenɗɗin pacndê yêc gameɗ dindec. ²⁴ Bocdinaɗ aô gauc gêm bu watêɗ gameɗ Spein-ɗa wandi, ma têɗ ndoc waɗsêlêɗ wandi, naɗ dec gauc gêm bu walic mac têɗ ndoc dinaɗ. Aô tac whiɗ ɗandô bu wambo wawhiɗ mac tôm bêc ɗatô, ma gakêɗ batanaɗ bu tiɗambu mac oc anem aô sa bu watêɗ Spein wandi. ²⁵ Magoc gêɗ ɗamata-ɗa aô kwahic dec bu wapi Jerusalem wandi, bu wanem lau sêkêɗ whiɗ-ɗa sa yêc dindê. ²⁶ Bu lau gameɗ Masedonia ti Akaya-ɗa sêlic ɗayham bu sêndic awa sa bu sênem lau sêkêɗ whiɗ-ɗa naɗ sêpônda dau yêc malac Jerusalem, naɗ sa. ²⁷ ɗac sêlic ɗayham bu sêkôm bocdinaɗ, ma lêɗ dau iɗ solop. ɗahu bu lau gameɗ apa-ɗa si tôp yêc lau Israel-ɗa. ɗac sêtap mwasiɗ nem ɗac si gatu sa-ɗa sa tu Kilisi-ɗa, naɗ meɗ akêɗ lau Israel-ɗa si toɗ. Bocdinaɗ solop bu ɗac sêkêɗ si awa nom-ɗa ɗatô, bu sênem lau Israel-ɗa naɗ sêpônda dau, naɗ sa, ma sêô si tôp.

²⁸ Têɗ ndoc gwelenɗɗin dindec pacndê su, ma wakêɗ awa dindec sip lau Jerusalem-ɗa amba su, naɗ goc watêɗ Spein wandi. Ma têɗ têm dinaɗ wameɗ walic mac. ²⁹ Ma aô gakêɗ whiɗ bu têɗ ndoc waloc wambo wawhiɗ mac, naɗ Kilisi oc êmwasiɗ yac hoɗ êɗlêc.

³⁰ Tu yac neɗ Pômdau Yisu Kilisi-ɗa, ma tu mêtê atac whiɗ-ɗa naɗ ɗalau kêɗ têɗ yac, dec wateɗ mac bu alhac awhiɗ aô, ma dahôc

ņawapac ņawaê ņayham-ņga dawhiņ dauņ. Ma ateņ mbec tēņ Anötö tu aö-ņga. ³¹ Ateņ mbec bu Anötö êņgaho aö su yêc lau gameņ Judia-ņga naņ sêkêņ whiņ Yisu dom, naņ amba. Ma ateņ mbec bu gwelen naņ gakôm bu wanem lau sêkêņ whiņ-ņga sa yêc malac Jerusalem, naņ oc sêkôc sa ti atac ņayham. ³² Ma Anötö bu lic ņayham, dec tiņambu watêņ mac waloc ti atac ņayham, ma waņwhaņ dauņ wawhiņ mac e licwalô sa tiyham. ³³ Anötö Yom Malô Țadau whiņ mac sambob. Yomandô.

16

Pol kêņ acsalô tēņ iņ ndê silip naņ sêmbo malac Rom

¹ Yac neņ lhuņwê kêņ whiņ Yisu-ņga daņ gêm akiņ gôlôwac dabuņ yêc malac Kenkria, naņ ndê ņaê Pibi. Aö bu wawhê iņ sa tēņ mac bu iņ awê ņayham. ² Iņ gêm lau daêsam sa, ma gêm aö sa whiņ, ma bocdinaņ dec wandac mac bu akôc iņ sa tu Pômdau ndê ņaê-ņga, aņkuc Anötö ndê lau dabuņ si lēņ solop. Ma anem iņ sa tu gēņ bocke naņ pônda dau-ņga.

³ Akêņ aneņ acsalô ņayham tēņ Prisila lu Akwila, awê lu ņgac naņ sêkôm gwelen sem akiņ Yisu Kilisi-ņga sêmbo malac Rom, tôm aö gakôm gambo gameņ dindec. ⁴ Muņ-ņga iņlu sêkêņ dau sambuc tu sênem aö sa-ņga, ma sêhêgo dau bu sêmbac ndu tu aö-ņga dom. Tu dinaņ-ņga aö bu wanem daņge iņlu, ma gôlôwac dabuņ hoņ yêc lau apa si gameņ, naņ sem daņge iņlu sêwhiņ. ⁵ Ma wandac mac bu akêņ acsalô tēņ lau sêkêņ

whiņ-ņga hoņ naņ sêkac dau sa bu sêlic om yêc inļu si andu, naņ sêwhiņ. Ma akêņ aneņ acsalô têņ Epenetus, aneņ ñamalac atac whiņ-ņga, naņ ti ñgac ñamata-ņga bu kêņ whiņ Yisu yêc gameņ Esia-ņga. ⁶ Asôm aneņ acsalô têņ Maria naņ kôm gwelenj atu tu nem mac sa-ņga. ⁷ Ma akêņ acsalô têņ Andronikus lu Junias, naņ yac asa akêņ abañ tigenj, ma muņ-ņga andöc gapoc-walô awhiņ daunj. Inļu awhê lu ñgac tiwaê yêc aposel si toņ ñalôm. Ma inļu sêkêņ whiņ Kilisi sêmunj aö.

⁸ Asôm acsalô têņ Ampliatus, ñgac kêņ whiņ Pômdau-ņga naņ aö atac whiņ kêlêc. ⁹ Ma asôm acsalô têņ Urbanus, naņ alu am akiņ Kilisi awhiņ daunj, ma têņ Stakis aneņ ñgac tac whiņ-ņga danj. ¹⁰ Ma têņ Apeles naņ hóc ñawapac daêsam tu Kilisi-ņga, magoc kalhac ñanğa ma hu ndê kêņ whiņ siņ dom. Ma akôm acsalô têņ lau hoņ naņ sêmbö Aristobalus ndê andu, ¹¹ ma têņ Herodion, aneņ ñatô danj. Ma têņ lau naņ sêmbö Nasisus ndê andu, naņ sêkêņ whiņ Pômdau. ¹² Ma akôm acsalô têņ Tripena lu Triposa, awhê lu naņ sem gwelenj ñanğa tu Pômdau-ņga. Ma têņ Pesis, awhê naņ aö atac whiņ kêlêc, naņ kôm gwelenj ñanğa tu Pômdau-ņga whiņ. ¹³ Akôm acsalô têņ Rupas naņ Pômdau kêyalinj in sa, ma têņ inj dinda naņ yob aö gitôm aneņ dinaņ solop. ¹⁴ Ma asôm acsalô têņ Asinjkretus, Plegon, Hemes, Patrobas, Hemas ma asidôwai naņ sêmbö sêwhiņ ñac. ¹⁵ Ma têņ Pilologus, Julia, Nereus lu lhuwê, ma Olimpasi ti lau sêkêņ whiņ-ņga hoņ naņ sêmbö

sêwhiņ ņac. ¹⁶ Akam daôm* aņkuc Anötö ndê lau dabuņ si lêņ. Kilisi ndê gôlôwac dabuņ toņ tigeņ-tigeņ yêc gameņ dindec, naņ sêkêņ si acsalô ņayham têņ mac sêwhiņ.

Pol puc lau Rom-ņga dôn bu sêlhac ņayņa

¹⁷ O asidôwai, aô wateņ mac bu ayob daôm têņ lau naņ si mêtê kôm lau sêwhê dau kôc-kôc, ma sêsôm yom naņ so yom ņandô naņ mac akôc sa su, bu ņac si yom dau kôm lau si sêkêņ whiņ tisac. Andic ahê lau kaiņ dinaņ. ¹⁸ Bu ņac sem akiņ yac neņ Pômdau Kilisi dom, magoc sêkôm tu dau-ņga. Ỳac sêmbac-sêmbac yom lau, ma sêsôm yom ņayham-ņayham bu sêņsau lau gauc babalê, naņ sêtôm dom bu sêņyalê yom ņahu.

¹⁹ Lau hoņ sêņgô ņawaê bu mac daņam wambu Kilisi ndê yom, ma bocdinaņ aô atac ņayham atu tu mac-ņga. Magoc aô wanem la mac, bu ati lau ti gauc tu lêņ ņayham-ņga, ma andic ahê mêtê sac hoņ. ²⁰ Anötö Yom Malô Ỳadau ņasawa sauņ oc ku Sadaņ dulu, ma kêņ iņ sôc mac gahim ņapu. Yac neņ Pômdau Yisu ndê mwasiņ têņ mac.

Lau ņatô sêkêņ si acsalô têņ lau Rom-ņga

²¹ Timoti, naņ kôm gwelen whiņ aô, naņ kêņ ndê acsalô ņayham têņ mac. Ma Lusias, Jason

---

* **16:16** Yêc iņ ndê bapia, Pol to yom ma sôm têņ lau Rom-ņga bu sêņgutô dau ņa lêņ dabuņ. Mêtê dau bu tôc asê bu ņac hoņ sêmbô ti ņalôm tigeņ ma atac whiņ dau. Alic yom kaiņ tigeņ yêc bapia ņatô - 1 Kor 16:20; 2 Kor 13:12; 1 Tes 5:26; ma 1 Pit 5:14. Mêtê dau kêkuc lau Israel-ņga si gêbôm, magoc lau Papua Niugini-ņga si mêtê naņ êlêmê sêkôm, naņ sêkam dau.

ma Sosipata, lau nañ yac asa yêc abun tigen, nañ sêwhiñ. ²² (Ma aô Tetius, nañ gato Pol ndê yom sip bapia dindec, nañ wasôm acsalô têt mac tu Pômdau-nga.) ²³ Ma Gaius, nañ kôc aô Pol ti lau sêkêñ whiñ-nga malac dindec-nga sa, ma kêt ndê andu ti yac mba gameñ akac sa ambo-nga, nañ kôm ndê acsalô têt mac whiñ. Ma Erastas, ngac nañ yob malac dindec si ganom mone-nga, lu yac mba asidôwa Kwatus, sêkôm si acsalô têt mac bocdinañ. [²⁴ Yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiñ têt mac hoñ. Yomandô.]

Pol teñ mbec êmpin Anötö-nga

²⁵ Tampin Anötö dandic ñawaê. Bu ñawaê ñayham nañ aô gahoc asê, ma mêtê nañ sem pi Yisu Kilisi, nañ Anötö gitôm bu puñ dôñ yêc mac nem ñalôm e kôm mac akêt whiñ ma alhac ñanga. Anötö ndê lêt nem lau si-nga yêc siñ dau ñasawa baliñ su. ²⁶ Propet akwa sêto yom pi lêt dau muñ su, ma kwahic dec Anötö nañ mbo titêm-titêm, nañ gic atu lau bu sêhoc yom dau asê tiawê, e lau nom-nga sambob sêkêñ whiñ, ma dañga wambu in. ²⁷ Dahoc Anötö tigen, gauc ti gauc Nahu, nañ ndê waê sa tôm têt hoñ, tu Yisu Kilisi-nga. Yomandô.

Anötö ndê Yom Lêñsêm Wakuc
Bugawac: Anötö ndê Yom Lêñsêm Wakuc New
Testament

copyright © 2013 Lutheran Bible Translators Australia

Language: Bugawac

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Sep 2022 from source
files dated 17 May 2022

1dcc5a6c-3c1e-54e8-aa77-af18a3782048